

Міністерство освіти та науки України
Львівський національний університет природокористування
Факультет управління, економіки та права
Кафедра менеджменту ім. проф. Є. В. Храпливого

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

Освітній ступінь: Магістр

на тему:

«Інвестиційна привабливість сільських територій *****
сільської ради ***** району Львівської області».

Виконав: студент групи МО-61

спеціальності 073 «Менеджмент»
(шифр і назва напрямку підготовки, спеціальності)

Бутчак Остап Романович
(прізвище та ініціали)

Керівник к.е.н, доцент Магійович І.В.
(наук. ступ., вчене звання, прізвище та ініціали)

Дубляни 2024

Міністерство освіти та науки України

Львівський національний університет природокористування
Факультет управління, економіки та права
Кафедра менеджменту ім. проф. Є. В. Храпливого

Освітній ступінь: Магістр
Спеціальність 073 «Менеджмент»
(шифр і назва)

ЗАТВЕРДЖУЮ
Завідувач кафедри
менеджменту ім. проф. Є.В.Храпливого
(назва кафедри)

(підпис)

Ліля Войнича

(прізвище, ім'я, по батькові)

«___» _____ 20__ року

З А В Д А Н Н Я
НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ СТУДЕНТУ

Бутчак О.Р.
(прізвище, ім'я, по батькові)

1. Тема роботи: «Інвестиційна привабливість сільських територій
*****сільської ради ***** району Львівської області».

Керівник роботи: Магійович І.В. к.е.н., доцент.
(прізвище, ім'я, по батькові, науковий ступінь, вчене звання)

Затверджене наказом ЛНУП від « 27 » 10. 2023 року № 572 /К-С

2. Строк подання студентом проекту (роботи) до « » 202 року

3. Вихідні дані до проекту (роботи): дані статистичної та бухгалтерської звітності, статистичні збірники, оперативна звітність, наукова та навчальна література.

4. Зміст розрахунково-пояснювальної записки (перелік питань, які потрібно розробити)

РОЗДІЛ 1 ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ОЦІНКИ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ПРИВАБЛИВОСТІ СІЛЬСЬКИХ ТЕРИТОРІЙ

1.1 Сутність інвестиційної привабливості сільських територій.

1.2 Фактори формування інвестиційної привабливості сільських територій.

1.3 Методичні підходи для оцінювання інвестиційної привабливості сільських територій.

РОЗДІЛ 2 ДОСЛІДЖЕННЯ ТА АНАЛІЗ СУЧАСНОГО СТАНУ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ ***** СІЛЬСЬКОЇ РАДИ

2.1 Загальна характеристика ***** сільської ради

2.2 SWOT-аналіз розвитку сільських територій та інвестиційної привабливості ***** сільської ради

2.3 Оцінка фінансової спроможності громади

РОЗДІЛ 3 МЕХАНІЗМИ ТА ІНСТРУМЕНТИ ПІДВИЩЕННЯ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ПРИВАБЛИВОСТІ СІЛЬСЬКИХ ТЕРИТОРІЙ ***** СІЛЬСЬКОЇ РАДИ

3.1 Причини необхідності підвищення інвестиційної привабливості сільських територій.

3.2 Напрямки підвищення інвестиційної привабливості територіальної громади

3.3 Результативність інвестицій у розвитку територіальної громади

ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ

5. Перелік графічного матеріалу (з точним зазначенням обов'язкових креслень): таблиці, рисунки, графіки.

6. Дата видачі завдання «_____» _____ 20____ року

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ етапу	Назва етапів дипломної роботи	Строк виконання етапів роботи	Примітка
1.	Отримання завдання для написання кваліфікаційної роботи		
2.	Написання вступу і I розділу		
3.	Написання II розділу		
4.	Написання III розділу		
5.	Завершення оформлення кваліфікаційної роботи		
6.	Завершення кваліфікаційної роботи в цілому. Підготовка до захисту в ЕК. Пробний захист на випускній кафедрі.		

Студент

Керівник проекту (роботи)

(підпис)

(підпис)

Бутчак О.Р.
(прізвище та ініціали)

Магійович І.В.
(прізвище та ініціали)

УДК: 352-043.86(477.83)

Кваліфікаційна робота: 76 с. текст. част., 14 табл., 7 рис., 38 джерел.

Інвестиційна привабливість сільських територій ***** сільської ради Стрийського району Львівської області. Бутчак Остап Романович. Кваліфікаційна робота магістра. Кафедра менеджменту ім. Є.В. Храпливого. Дубляни, Львівський НУП, 2024 р.

В першому розділі роботи подано теоретичні основи оцінки інвестиційної привабливості сільських територій. Де розглянуто сутність інвестиційної привабливості сільських територій та фактори її формування. Також розглянуто методичні підходи для оцінювання інвестиційної привабливості сільських територій.

В другому розділі зроблено дослідження та аналіз сучасного стану територіальної громади ***** сільської ради та її інвестиційної привабливості. Також наведена оцінка фінансової спроможності громади.

В третьому розділі роботи описано механізми та інструменти підвищення інвестиційної привабливості сільських територій ***** сільської ради, а також результативність інвестицій у розвитку територіальної громади.

Ключові слова: інвестиційна привабливість, інвестиції, сільські території, сільська рада, розвиток, підвищення.

The first chapter of the work presents the theoretical basis for assessing the investment attractiveness of rural areas. Where the essence of the investment attractiveness of rural areas and the factors of its formation are considered. Methodical approaches for assessing the investment attractiveness of rural areas are also considered.

In the second chapter, research and analysis of the current state of the territorial community of the Koziv village council and its investment attractiveness is carried out. An assessment of the community's financial capacity is also given.

The third section of the work describes the mechanisms and tools for increasing the investment attractiveness of the rural areas of the Koziv village council, as well as the effectiveness of investments in the development of the territorial community.

Key words: investment attractiveness, investment, rural areas, village council, development, promotion.

ЗМІСТ

ст.

ВСТУП.....	6
Розділ 1 ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ОЦІНКИ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ПРИВАБЛИВОСТІ СІЛЬСЬКИХ ТЕРИТОРІЙ.....	9
1.1 Сутність інвестиційної привабливості сільських територій...	9
1.2 Фактори формування інвестиційної привабливості сільських територій	19
1.3 Методичні підходи для оцінювання інвестиційної привабливості сільських територій	25
Розділ 2 ДОСЛІДЖЕННЯ ТА АНАЛІЗ СУЧАСНОГО СТАНУ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ ***** СІЛЬСЬКОЇ РАДИ	29
2.1 Загальна характеристика ***** сільської ради	29
2.2 SWOT-аналіз розвитку сільських територій та інвестиційної привабливості ***** сільської ради	37
2.3 Оцінка фінансової спроможності громади.....	50
Розділ 3. МЕХАНІЗМИ ТА ІНСТРУМЕНТИ ПІДВИЩЕННЯ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ПРИВАБЛИВОСТІ СІЛЬСЬКИХ ТЕРИТОРІЙ ***** СІЛЬСЬКОЇ РАДИ.....	56
3.1 Причини необхідності підвищення інвестиційної привабливості сільських територій.....	56
3.2 Напрямки підвищення інвестиційної привабливості територіальної громади.....	58
3.3 Результативність інвестицій у розвитку територіальної громади	70
ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ	73
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	77

ВСТУП

Актуальність теми. Україна, як країна з багатовіковою історією та розмаїтними природними ресурсами, стоїть перед завданням розвитку своїх територій для підтримки сталого економічного зростання та соціальної стабільності. Специфічне положення сільських територій, які часто є ключовими учасниками аграрного виробництва, надає великого значення їхній інвестиційній привабливості. Саме в цьому контексті виникає актуальна проблема дослідження – інвестиційна привабливість сільських територій.

Сільські громади в Україні, як важливий елемент національної економіки та соціокультурної сфери, відіграють критичну роль у забезпеченні продовольчої безпеки та розвитку сільськогосподарського сектору. Залучення інвестицій на сільських територіях може стати ключовим катализатором їхнього сталого розвитку, удосконалення соціально-економічної інфраструктури та підвищення життєвого рівня мешканців.

Дослідження інвестиційної привабливості сільських територій здійснюють вчені різних наукових галузей, таких як економіка, географія, сільське господарство, соціологія та інші. Також існують наукові групи та інституції, спеціалізовані у дослідженнях регіонального розвитку та економічної привабливості.

Деякі вчені, які займаються вивченням інвестиційної привабливості сільських територій, представлені університетами, дослідницькими інститутами або науковими центрами, які спеціалізуються на економічних та соціальних аспектах регіонального розвитку.

Вивченню питання щодо інвестиційної привабливості сільських територій присвятили чимало зарубіжних та українських вчених-дослідників, зокрема: Г.Александр, С. Барнес, Д. Бейлі, В. Беренс, М. Бромвич, А. Гальчинський, М. Дем'яненко, М. Джонк, М. Зубець, М. Малік, Дж.Меллор, Дж.Милль, П. Саблук, М.Тодаро, А. Хілман, Р. Холт, У. Шарп, С. Шмідт та інші.

Об'єктом даного дослідження є сільські території ***** сільської ради, розташованої в Стрийському районі Львівської області. Вивчення інвестиційної

привабливості цих територій має велике значення для визначення перспектив їхнього розвитку та розкриття потенціалу для інвесторів.

Мета даної магістерської роботи полягає в комплексному аналізі та оцінці інвестиційної привабливості сільських територій ***** сільської ради, визначенні чинників, що впливають на цю привабливість, та розробці рекомендацій для покращення інвестиційного клімату в регіоні.

Згідно мети ставились такі завдання:

1. Визначення сутності, значення та змісту інвестиційної діяльності та особливостей сільських територій як об'єкта інвестування;
2. Дослідити за допомогою SWOT-аналізу розвитк сільських територій та інвестиційної привабливості ***** сільської ради;
3. Дослідити сучасний стан ринку територіальних послуг Карпатського регіону;
4. Обґрунтувати організаційно-економічний механізм державного регулювання та інструменти активізації інвестиційної діяльності в т.ч. і іноземної;
5. Вказати напрямки підвищення інвестиційної привабливості територіальної громади;
6. Висвітлити шляхи підвищення інвестиційної привабливості територіальної громади та розробити критерії, які будуть сприяти підвищенню інвестиційної привабливості сільських територій громади.

Дослідження в цьому напрямку важливо для розширення розуміння механізмів та факторів, які впливають на рівень інвестиційної активності в сільських територіях, а також для розробки стратегій сприяння інвестиційному розвитку даного регіону. Висвітлення динаміки та особливостей інвестиційної привабливості сільських територій відкриє нові можливості для реалізації їхнього потенціалу та підтримки сталого розвитку.

Наукова новизна. Науковою інновацією є розроблені магістрантом критерії, спрямовані на підвищення інвестиційної привабливості сільських територій Карпатського регіону. Ці критерії розглядаються як ключові елементи, які сприятимуть збільшенню фінансових потоків та зменшенню ризиків, пов'язаних з особливостями руху інвестицій та впливом ринкових інструментів. Подальше

вдосконалення цих критеріїв розглядається як перспективний напрямок для стимулювання інвестиційної активності в сільських регіонах Карпатського регіону.

Глибокий аналіз, проведений магістром, дозволяє виявити основні причини, які призводять до інвестиційних ризиків на вказаних територіях. Це важливе відкриття може служити основою для розробки стратегій та механізмів зменшення цих ризиків, сприяючи стабільному та ефективному розвитку сільських регіонів Карпат. Такий підхід сприяє вдосконаленню не лише інвестиційної привабливості, але й загалом ефективності функціонування сільських територій, сприяючи їхньому зростанню та сталому розвитку.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ОЦІНКИ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ПРИВАБЛИВОСТІ СІЛЬСЬКИХ ТЕРИТОРІЙ

1.1 Сутність інвестиційної привабливості сільських територій

На даний час економічного розвитку України виникає необхідність у активізації інвестиційних процесів для підвищення рейтингу країни на міжнародному рівні та її інтеграції в світове економічне співтовариство. Одним із пріоритетних завдань уряду у процесі розробки стратегій економічного розвитку України є сприяння інвестиційній діяльності та формування сприятливого інвестиційного середовища.

Ключовим показником привабливості для інвесторів є інвестиційна привабливість сільських територій. Оцінка цього показника дозволяє з'ясувати поточний фінансовий стан сільських територій, визначити його перспективи розвитку та привернути необхідний обсяг інвестицій для отримання позитивного впливу у майбутньому від вкладеного капіталу [4]. На даному етапі вчені не знаходять загального визначення сутності інвестиційної привабливості, оскільки кожен учасник, причетний до процесу інвестування, надає власне тлумачення цього поняття. Однак, різноманітні розглянуті підходи мають певні спільні риси.

Сільські території Карпат мають важливе значення для інвесторів з кількох ключових поглядів:

Природні ресурси та екологічна чистота:

Карпати славляться своєю непорушеною природою, яка може бути важливим ресурсом для інвесторів у сфері екотуризму, екологічної сільськогосподарської продукції, а також для розвитку зелених технологій та сталого лісового господарства.

Розвиток туризму та гостинності:

Карпати приваблюють туристів своєю живописною природою, гірськими маршрутами, гірськолижними курортами та традиційною культурою. Інвестори можуть знайти можливості в галузі готельного бізнесу, ресторанного господарства, розвитку туристичних атракцій та послуг.

Сільське господарство та органічні продукти:

Землі в Карпатах можуть слугувати для розвитку сільськогосподарської діяльності, вирощування органічних продуктів та розширення місцевої продовольчої промисловості.

Використання відновлюваних енергетичних ресурсів:

Гірська місцевість може бути використана для впровадження проектів з використання відновлюваних енергетичних ресурсів, таких як гідроенергетика, вітроенергетика чи сонячна енергія.

Виробництво та обробка деревини:

З урахуванням обширних лісових ресурсів Карпат, інвестори можуть розглядати можливості у галузі лісового господарства, обробки деревини та виробництва дерев'яних матеріалів.

Інфраструктура та зв'язок:

Покращення інфраструктури в регіоні може зробити сільські території Карпат більш доступними для інвесторів. Розвиток транспортних мереж, комунікацій та інших послуг може збільшити привабливість регіону.

Сприяння розвитку місцевої економіки:

Інвестиції в різноманітні галузі на сільських територіях Карпат можуть допомогти розкрити потенціал регіону, забезпечити робочі місця та сприяти економічному розвитку місцевих громад.

Загальне значення сільських територій Карпат для інвесторів полягає в унікальних можливостях для розвитку, враховуючи природні та культурні особливості регіону.

Відзначено Ворсовським О. В., інвестиційна привабливість визначається як можливість вкладення капіталу з метою його подальшого збільшення або інвестиційні можливості, пов'язані з проведенням, підтримкою або збереженням чого-небудь. Ключовими факторами, які підвищують інвестиційну привабливість, є:

Дохідність, платоспроможність та фінансова стійкість сільської території протягом тривалого періоду.

Економічний стан та розташування територіальної громади на конкретному етапі життєвого циклу.

Обсяг та ефективність інвестицій, оскільки більший обсяг та вищий рівень дохідності інвестицій позначаються на збільшенні інвестиційного потенціалу території.

Інвестиційна активність господарюючого суб'єкта, яка визначається діяльністю на території з привертання внутрішніх та зовнішніх інвестицій та їх ефективним використанням.

Спроможність територіальної громади ефективно використовувати залучені інвестиції у розвиток підприємницької діяльності та підвищувати їхню ефективність.

Зростання віддачі відносин власності, підвищення прибутку підприємств на території громади та його працівників, що дозволяє підвищити якість людського капіталу [5].

Аналізуючи різні трактування визначення "інвестиційна привабливість підприємства, організації чи території" (див. табл 1.1), можна узагальнити, що всі автори вважають, що інвестиційна привабливість визначається на рівні об'єкта інвестування в цілому. Вона розглядається як інтегральний показник, що представляє собою узагальнюючу характеристику доцільності інвестування конкретного об'єкта з позицій конкретного інвестора.

Таблиця 1.1 – Сутність поняття «Інвестиційна привабливість»

	Автори	Трактування поняття «інвестиційна привабливість»
1	2	3
1	Алексєенко Л.М.	Узагальнена характеристика переваг та недоліків окремих суб'єктів інвестування з точки зору конкретного інвестора згідно зі сформованими ним критеріями.
2	Бабушнін М.А.	Стан організації, за якого у потенційного власника капіталу (інвестора, кредитора, лізингодавця тощо) виникає бажання піти на певний ризик та забезпечити притік інвестицій у монетарній та (або) немонетарній формі.
3	Верзаков О.А.	Експертна оцінка стану підприємства, яка відповідає вимогам інвестора та переконує його у доцільності вкладення коштів в цей об'єкт.
Продовження таблиці		
1	2	3
4	Гуткевич С.О.	Інвестиційна привабливість представляє собою узагальнюючу оцінку переваг та недоліків інвестування конкретних напрямів та об'єктів з точки зору конкретного інвестора.
5	Гончаров А.	Інвестиційна привабливість представляє собою узагальнюючу оцінку переваг та недоліків інвестування конкретних напрямів та об'єктів з точки зору конкретного інвестора.
6	Костюк Т.І.	Інвестиційна привабливість є складним економічним терміном, який виявляється системно і включає в себе набір правил та умов для вкладення інвестиційних ресурсів у конкретний об'єкт протягом певного періоду.
7	Краснокутська Н.С.	Комплекс економіко-психологічних аспектів його діяльності, що відповідає очікуванням інвестора.
8	Лайко Г.П.	Інвестиційна привабливість об'єктів господарювання означає комплекс виробничо-фінансових умов і критеріїв, які описують їхні потенційні

		можливості та економічні переваги у порівнянні з іншими об'єктами для інвестування.
9	Макарій Н.П.	Об'єктивна оцінка якісних та кількісних характеристик зовнішнього та внутрішнього оточення даного об'єкта.
10	Машкін В.А.	Присутність умов інвестування, які визначають переваги інвестора при виборі конкретного об'єкта для вкладення коштів.
11	Носова О.	Рівень вигідності обставин, які складаються в конкретній країні, щодо можливості повертання інвестицій.
12	Пересада А.	Оцінка привабливості держави (регіону, галузі) щодо можливості повертання інвестицій.
13	Пешко А.	Всі фактори, які інвестор бере до уваги при прийнятті рішення щодо здійснення інвестицій.
14	Покропивний С.Ф.	Комплексна фінансово-економічна оцінка певної компанії як потенційного об'єкта для інвестування.
15	Райзберг Б.	Умови економічні, політичні та фінансові, які мають вплив на залучення інвестицій, як внутрішніх, так і зовнішніх, в економіку країни.
16	Сталінська О.А.	Інвестиційна привабливість – це комплексний показник, який включає в себе різноманітні формалізовані та неформалізовані критерії та відображає доцільність вкладення капіталу в об'єкт, що розглядається.
17	Струніна В.	Сукупність політичних, соціально-економічних, фінансових, соціально-культурних, організаційно-правових та географічних чинників, що притягають або відштовхують інвесторів в конкретній країні.

Відповідно до Методики інтегральної оцінки інвестиційної привабливості підприємств і організацій, інвестиційна привабливість підприємства визначається як "рівень задоволення фінансових, виробничих, організаційних та інших вимог чи інтересів інвестора стосовно конкретного підприємства, який може бути визначений чи оцінений значеннями відповідних показників, включаючи інтегральну оцінку" [21].

Отже, інвестиційна привабливість представляє собою комплексний показник, який дозволяє оцінити переваги та недоліки конкретних об'єктів, визначаючи, наскільки вигідно інвестувати капітал у певний об'єкт з точки зору конкретного інвестора згідно із сформованими ним критеріями. Інвестиційні ресурси можуть включати не лише грошові кошти, а й різноманітні цінні папери, майнові та немайнові права, рухоме та нерухоме майно, різноманітні знання, такі як технічна інформація та досвід [18].

Ефективне управління інвестиційною привабливістю сільських територій досягається шляхом врахування всіх можливих факторів, які впливають на їх діяльність, як зовні, тобто з боку держави, так і всередині, тобто внутрішніх чинників та факторів самої територіальної громади [32]. Тому важливим є

аналіз факторів формування інвестиційної привабливості територіальної громади та їх впливу на її рівень.

Розгляд ефективного розвитку інвестиційної привабливості сільських територій включає в себе урахування наступних принципів:

Розгляд території як відкритої системи;

Урахування основних стратегій операційної діяльності ОТГ;

Використання підприємницького стилю стратегічного управління;

Відображення інвестиційних переваг ОТГ у порівнянні з конкурентами;

Використання результатів технологічного процесу у сфері інвестицій;

Орієнтація на врахування рівня інвестиційного ризику під час ухвалення стратегічних рішень;

Відображення альтернатив стратегічного інвестиційного вибору.

На рисунку 1.1 наведено основні фактори, які гальмують зростання інвестиційної привабливості.

Отже, за словами Івахненка В.М., можна стверджувати, що основним стимулом для постійного зростання організації є непостійність зовнішнього середовища, що визначає зміну пріоритетів у розвитку підприємництва на територіях. Інакше кажучи, привабливість сільських територій слугує джерелом його розвитку, а ключовою складовою цього процесу є його інвестиційна привабливість.

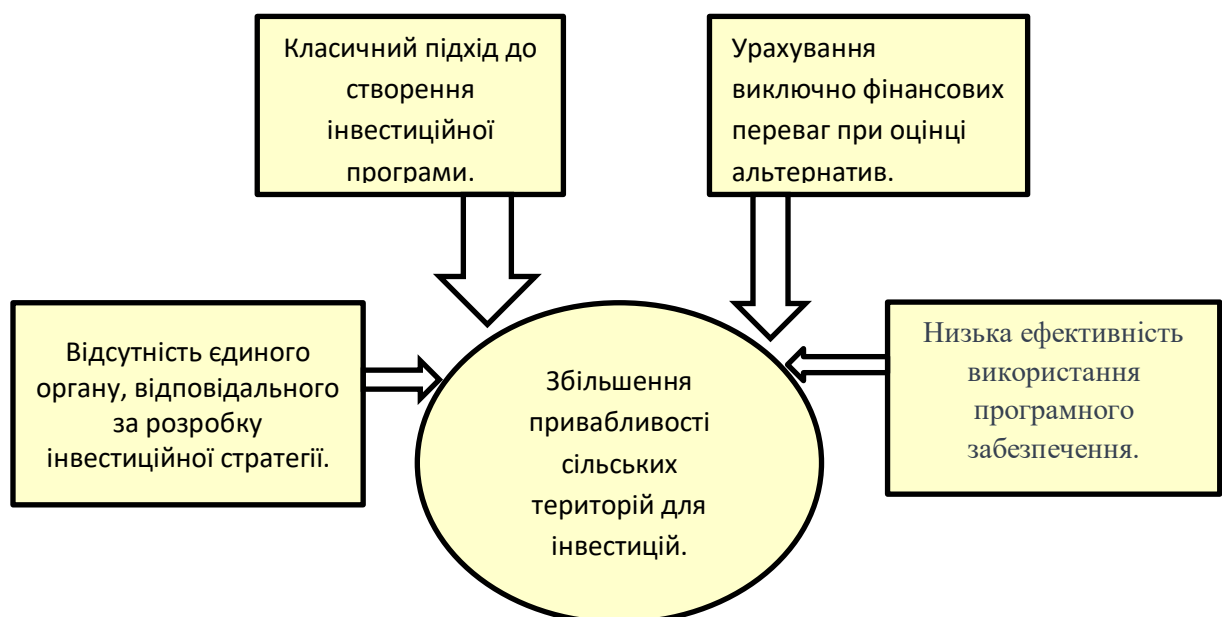

Рис. 1.1. Фактори, які гальмують підвищення привабливості ОТГ для інвестицій.

Розуміння переваг та принципів розвитку ефективно впроваджується в стратегічному просторі функціонування територіальної громади. Оскільки інвестиційний процес становить коло управління, ОТГ повинно забезпечити безперервний розвиток, використовуючи систему організаційної підтримки, перш за все, через формування інвестиційних центрів.

У "умовах переходу до ринку перед територіальними громадами виникла потреба і можливість самостійно визначати стратегії своєї інвестиційної діяльності, вибирати джерела фінансування та застосовувати заходи для досягнення поставлених цілей. Кожна економічна система має високий рівень динаміки, що передбачає від кожного учасника господарювання швидку реакцію на зміни у ситуації в економіці країни і здатність адаптувати свої практичні дії. Наявність у громади володіти такими вміннями дозволяє їй активно розвиватися, поступово переходячи від одного стабільного стану до якісно нового" [14, с. 11–15].

В умовах переходу до ринкової економіки акцентується на спрямованості інвестиційної привабливості сільських територій на вимоги ринку. У зв'язку з цим розглядатимуться аспекти інвестиційного попиту. Практично виділяють два типи інвестиційного попиту: потенційний попит і конкретний попит (пропозиція капіталу).

Потенційний попит виникає у випадку, коли юридична або фізична особа не має наміру спрямовувати наявний прибуток на накопичення. Цей вид попиту також може бути названий інвестиційною привабливістю, що служить джерелом для майбутніх інвестицій. Таке визначення вважається допустимим з точки зору авторів, оскільки при відповідних умовах інвестиційна привабливість може перетворитися на реальний попит.

Цей тип попиту проявляється на ринку інвестиційних товарів у вигляді пропозиції капіталу. Інвестиційна пропозиція охоплює нові та поліпшені об'єкти для інвестування, оборотні кошти, цінні папери та інше майно. Об'єкти

інвестиційної діяльності виступають на ринку як попит на капітал. Суб'єкти інвестиційної діяльності, такі як власники майна, покупці та підрядники, реалізують "інвестиційний попит та пропозицію, вступаючи в економічні взаємозв'язки через інвестиційний ринок" [21].

На рисунку 1.2 відображено фактори, які мають вплив на привабливість інвестицій для сільської територіальної громади.

Інвестиційна привабливість сільських територій Карпатського регіону визначається комплексом факторів, які роблять ці області привабливими та вигідними для потенційних інвесторів. Серед суттєвих аспектів можна виділити:

Природні ресурси: Високогірні регіони Карпат володіють різноманітністю природних ресурсів, таких як ліси, водні резервуари, родючі ґрунти. Це створює потенціал для розвитку сільського господарства та інших галузей.

Туристичний потенціал: Карпати відомі своєю природною красою, гірськими краєвидами і туристичними маршрутами. Розвиток туризму може забезпечити додаткові інвестиції у готельно-ресторанний бізнес, розваги та інфраструктуру.

Рис 1.2 Ключові чинники, які впливають на привабливість інвестицій для сільських територій.

Туристичний потенціал: Карпати відомі своєю природною красою, гірськими краєвидами і туристичними маршрутами. Розвиток туризму може забезпечити додаткові інвестиції у готельно-ресторанний бізнес, розваги та інфраструктуру.

Екологічна чистота: Віддаленість від промислових центрів і високий ступінь екологічної чистоти можуть зробити ці регіони привабливими для екологічно орієнтованих інвесторів, таких як органічне сільське господарство.

Соціокультурні аспекти: Унікальна культурна спадщина, національні традиції та мистецтво можуть створювати привабливу атмосферу для розвитку творчих і культурних ініціатив.

Сприятливі умови для бізнесу: Розвиток інфраструктури, підтримка соціальних та економічних ініціатив, а також сприяння від місцевих органів влади можуть створювати сприятливі умови для підприємництва та бізнесу.

Інвестиційна привабливість Карпатського регіону базується на гармонійному поєднанні природних, культурних та економічних факторів, які формують сприятливий клімат для розвитку різноманітних галузей та повертання інвестиційного капіталу.

Інвестиційна привабливість сільських територій визначається їхньою здатністю привертати та утримувати інвестиції, які сприяють розвитку та підвищенню економічного, соціального та екологічного рівня громад. Сутність інвестиційної привабливості полягає у створенні сприятливого інвестиційного клімату, який залучає та утримує інвесторів у сільській місцевості.

Значення інвестиційної привабливості сільських територій велике і охоплює різні аспекти:

Економічний розвиток: Інвестиції сприяють створенню нових підприємств, розширенню існуючих та розвитку інфраструктури, що впливає на економічний розвиток сільських громад.

Створення робочих місць: Інвестиції призводять до збільшення числа робочих місць, що позитивно впливає на зайнятість та зменшення міграційного відтоку населення.

Підвищення якості життя: Залучення інвестицій дозволяє реалізувати проекти у сфері освіти, охорони здоров'я, культури та інших сферах, підвищуючи якість життя мешканців.

Розвиток інфраструктури: Інвестиції сприяють поліпшенню транспортних комунікацій, енергетичних мереж, водопостачання та інших аспектів інфраструктури, що сприяє загальному розвитку сільських територій.

Збереження природних ресурсів: Інвестиції можуть бути спрямовані на впровадження екологічно чистих технологій та розвиток відновлювальних джерел енергії, сприяючи збереженню природних ресурсів.

Мета інвестиційної привабливості сільських територій полягає в створенні сприятливого середовища для розвитку, залучення інвесторів та досягнення сталого економічного і соціального зростання, що сприяє підвищенню якості життя населення та збереженню унікальних характеристик сільськогосподарських областей.

Інвестиційна діяльність організації у всіх своїх формах реалізується за рахунок різних джерел. Інвестиційні ресурси охоплюють всі види грошових та інших активів, які залучаються для вкладення в об'єкти інвестування. Ефективне управління інвестиційною діяльністю територіальної громади, організації передбачає, передусім, проведення аналізу використання інвестиційних ресурсів організації з урахуванням можливих джерел цих ресурсів» [2, с. 417].

Глобалізація відкриває нові можливості для підвищення потужності підприємств та ефективності бізнесу, але не гарантує однаковості результатів для всіх учасників. Завдяки великій рухливості різних ресурсів, зокрема фінансових, інформаційних та людських, відбувається інтенсивний потік капіталу, який легко переміщується з одного регіону в інший, сприяючи позитивному розвитку місць локалізації та, водночас, поглиблюючи нерівності у розвитку різних територій.

У таких умовах окремі населені пункти та міста, що розташовані на їхній території, мають можливість взаємодіяти з світовими ринками. Оскільки кожна територіальна громада діє як самостійний учасник на ринку, і їх існує багато, конкуренція між ними неухильно посилюється. Зрозуміло, що економічне

процвітання громади стає можливим лише за умови розвитку місцевої економіки. Таким чином, місцеві громади вдаються до використання факторів місцевих конкурентних переваг. За допомогою інтелектуальних, людських, інституційних, інфраструктурних, енергетичних, фізичних та природних ресурсів місцевості вони намагаються створити свою власну зростаючу та ефективну економічну систему, яка була б самостійною та прибутковою.

Муніципалітети, які своїм зростанням покладаються на конкурентні переваги, що походять виключно від їх місцезнаходження та традиційних факторів виробництва (земля, праця, капітал), можуть на певному етапі глобалізації втратити свої колишні позитивні особливості.

Муніципалітети, які активно розвивають креативні "освічені" аспекти місцевих переваг, такі як інтелект, інновації, інформація, співпраця, мережі та соціальний капітал, мають можливість стати лідерами. Ці муніципалітети зможуть визначити своє положення в порівнянні з іншими громадами та територіями та здобути специфічні конкурентні переваги в привабленні найкращих інвестицій.

Ці інвестиції можуть забезпечити:

Створення інноваційних підприємств.

Формування високої доданої вартості.

Випуск продукції, спрямованої переважно на експорт.

Розвиток нових навичок у професійному менеджменті.

Покращення інфраструктури.

Інтеграцію у світову економіку та інші переваги.

1.2 Фактори формування інвестиційної привабливості сільських територій

На сучасному етапі формування української держави особливо важливе значення приділяється проведенню адміністративно-територіальної реформи децентралізації, яка розпочалася у 2014 році. Децентралізацію можна найкраще охарактеризувати як передачу повноважень та фінансових ресурсів від центральної влади до органів місцевого самоврядування, які знаходяться безпосередньо "на місцях" і мають більші знання про територіальні проблеми,

тому можуть ефективніше їх вирішувати. Оновлена законодавча база підтримала ініціативу громад щодо міжмуніципальної консолідації в Україні, впровадивши відповідні правові норми та механізми для формування потужних територіальних громад з різних населених пунктів, які об'єднані для вирішення нагальних завдань.

Особливою перевагою реформи є нова модель фінансування місцевих бюджетів, які отримали часткову автономію та незалежність від центрального бюджету. Згідно із законом, 85% власних надходжень будуть залишатися у бюджеті громади, зокрема 100% податку на землю, нерухомість, фіксованих податків від підприємств та 60% податку на доходи фізичних осіб. Оскільки місцеві ресурси, включаючи фінансові, залишаються у громаді, механізм їх розподілу стає більш прозорим, сприяючи, в свою чергу, розвитку сучасної медицини та освіти в регіоні, наданню доступних та якісних адміністративних, комунальних і соціальних послуг, покращенню інфраструктури, включаючи дороги, та створенню чистих і освітлених вулиць. Також відзначається значне зростання рівня участі мешканців у різноманітних ініціативах, зокрема у розробці стратегій розвитку громади, що сприяє більш швидкому та ефективному розвитку громади та залучення інвестицій.

У зв'язку з різноманітністю тлумачень терміну "інвестиційна привабливість" не існує єдиної відповіді на питання, які саме фактори визначають її рівень. Кожен автор виокремлює різні аспекти. Наприклад, О.М. Зелінська розрізняє політичні, правові, економічні та соціальні чинники. Т.В. Майорова визначає п'ять ключових факторів, таких як сфера діяльності, можливості виходу на міжнародний ринок, фінансовий стан, взаємини з владою та місце розташування підприємства [9].

Н.М. Гуляєва та Н.К. Рябченко в своїй роботі подали класифікацію чинників, які впливають на інвестиційну привабливість. Автори визначили дві основні групи цих чинників: чинники прямого впливу (внутрішні) та чинники непрямого впливу (зовнішні) [6]. Також, В.Г. Федоренко та ін. враховують різні аспекти, які впливають на інвестиційну привабливість, такі як галузь,

місцезнаходження, відносини з владою, власницька структура, виробничий потенціал, фінансовий стан та інвестиційна програма [36].

В.І. Гунько, узагальнюючи точки зору науковців у своїй роботі, впорядкувала чинники за рядом ознак і розподілила їх на шість категорій (див. таблицю 1.2).

Таблиця 1.2 – Класифікація чинників, що впливають на формування та розвиток сприятливої інвестиційної привабливості [7]

Ознака класифікації	Характеристика ознак
За змістом	політичні, економічні, соціальні, технологічні;
За рівнями впливу	макрорівень, мезорівень, макрорівень;
За загальним характером впливу	інституціональні, економічні, соціальні;
За визначенням середовища	політико-правове, економічне, соціальне середовище;
За природою впливу	матеріальні, нематеріальні
За терміном впливу	короткострокові, довгострокові.

Особливу вагу набувають визначення та систематизація факторів, що впливають на інвестиційну привабливість, як вихідної точки для вибору найбільш привабливого об'єкту інвестування. Таким чином, для того щоб інвестори могли приймати рішення про вкладення капіталу, необхідно здійснювати об'єктивну оцінку інвестиційної привабливості на підставі мотиваційних чинників, якими вони керуються.

Особливу увагу серед складових інвестиційної привабливості привертає група чинників, пов'язаних із пошуком маркетингових компонентів інвестиційної привабливості для потенційних інвесторів. Ці фактори включають аспекти, такі як збутова інвестиційна привабливість, стратегія розвитку, дослідження та розширення ринків, експортна діяльність і інші. Тут маркетингова привабливість оцінюється як сукупність факторів, таких як ринкова ємність, масштаби, структура, динаміка розвитку ринку, його здатність приймати велику кількість матеріально-технічних ресурсів, конкурентна позиція, зовнішньоекономічна діяльність і інші [20, с. 300-301].

Суть інвестиційної привабливості сільських територій повністю залежить від результатів взаємодії компонентів, які входять до його системи. Вивчення інвестиційної привабливості включає аналіз факторів, які формують та реалізують її, розглядаючи два аспекти: напрямок впливу та джерела виникнення.

Щодо джерел виникнення, фактори впливу на інвестиційну привабливість підприємства можна розділити на внутрішні та зовнішні, як показано на рисунку 1.3.

Процес формування інвестиційної привабливості полягає в створенні додаткових можливостей для залучення інвестицій, які можуть бути реалізовані організацією шляхом мобілізації внутрішніх ресурсів або залучення зовнішніх. В реалістичних економічних умовах інвестиційні можливості накопичуються, послідовно формуючи інвестиційну привабливість. Такий процес дозволяє підприємству поступово розширювати свій потенціал для залучення інвестицій.

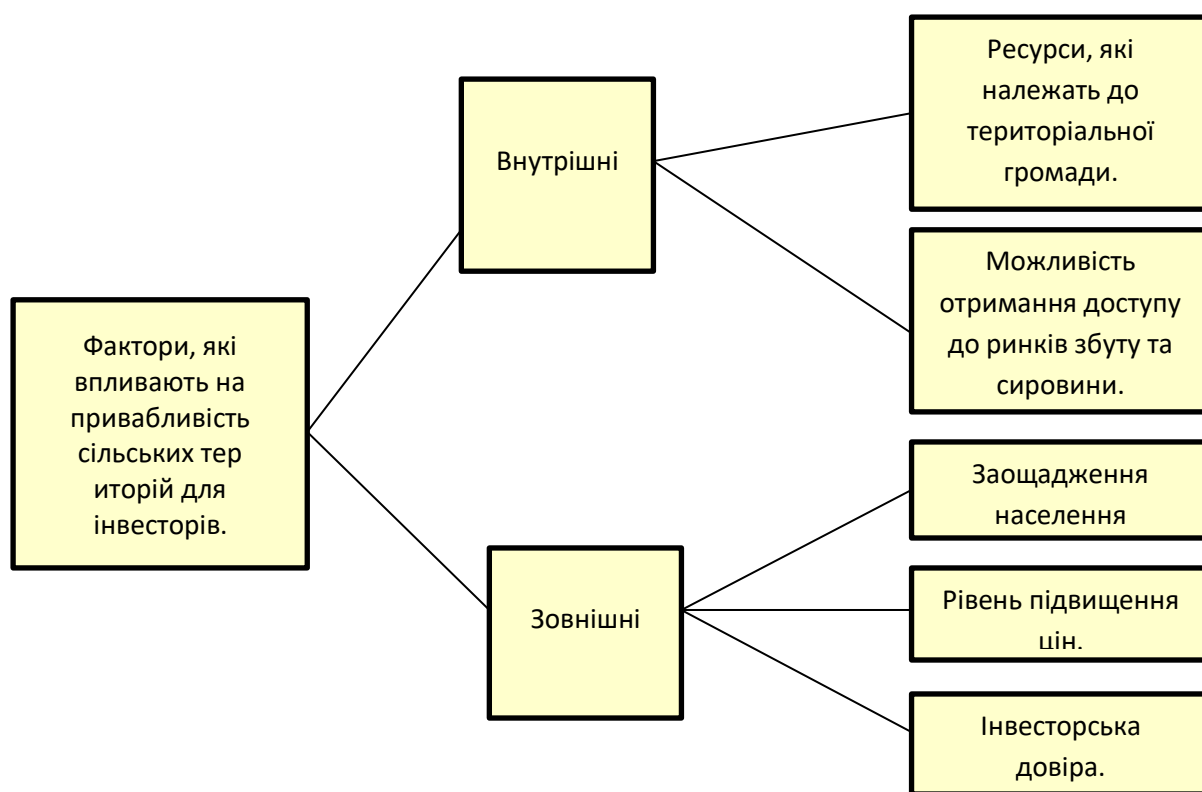

Рис. 1.3 Зовнішні та внутрішні фактори, які впливають на інвестиційну привабливість сільських територій

Формування інвестиційної привабливості сільських територій Карпат залежить від ряду ключових факторів, які враховують природні та соціокультурні особливості регіону. Деякі з основних факторів включають:

Природні ресурси: Наявність унікальних природних ресурсів, таких як природний ландшафт, ліси, водні резервуари, може привертати інвесторів, особливо в секторах туризму та екологічної промисловості.

Туристичний потенціал: Сільські території Карпат, завдяки своєму гірському рельєфу, природнім окрасам та культурним пам'яткам, можуть бути привабливими для туристів. Розвиток туристичних інфраструктурних об'єктів може стати привілейованим напрямком інвестицій.

Сільське господарство та аграрні проекти: Інвестори можуть бути зацікавлені в розвиток аграрних проектів, таких як сільське господарство, ягідництво або екологічне сільське господарство.

Інфраструктура: Наявність ефективної транспортної, комунікаційної та енергетичної інфраструктури є ключовим фактором для інвестиційного розвитку. Забезпечення зручностей для потенційних інвесторів може збільшити привабливість регіону.

Соціокультурний контекст: Збережені традиції, унікальний культурний досвід та сприяння місцевим ініціативам можуть створювати сприятливий клімат для інвестицій у розвиток спільнот.

Підприємницька сприятливість: Забезпечення сприятливого підприємницького середовища, включаючи підтримку малих підприємців та інноваційних ініціатив, може залучити інвестиції.

Освіта та розвиток людських ресурсів: Наявність якісної освітньої системи та розвиток людських ресурсів в регіоні є ключовим для створення інвестиційно привабливого середовища.

Узагальнюючи, інтеграція цих факторів в стратегії розвитку може значно підвищити інвестиційну привабливість сільських територій Карпат.

Формування інвестиційної привабливості сільських територій обумовлене двома групами факторів: позитивними та негативними. У структурі факторів, які впливають на інвестиційну привабливість сільських територій, розрізняються:

1. Внутрішні (позитивні) чинники:

Кваліфікований менеджмент.

Високий рівень рентабельності продаж та надання послуг.

Виробництво продукції, що перевершує аналоги на ринку.

Прозора діяльність організації та відповідність стандартам розвинених країн.

Використання технологій, що відповідають найкращим світовим стандартам.

Високий рівень оборотності капіталу.

2. Внутрішні (негативні):

Недостатня кваліфікація персоналу.

Використання застарілої технології, яка поступається існуючим аналогам.

Недостатня ефективність маркетингової політики.

Дефіцит оборотних коштів.

3. Зовнішні (позитивні):

Державна підтримка для залучення інвестицій.

Високі темпи росту ринку та прийнятний рівень конкуренції.

4. Зовнішні (негативні):

Відсутність державної підтримки для залучення інвестицій.

Низькі темпи росту ринку та жорстка конкуренція.

Сприятливі фактори включають умови, які сприяють зростанню капіталізації сільських територій через інвестування. Це може бути підвищена рентабельність продаж та надання послуг, ефективне використання місцевих ресурсів, висока кваліфікація персоналу та активна державна підтримка інвестицій.

Негативні фактори - це обставини, що ускладнюють реалізацію інвестиційного потенціалу та досягнення очікуваних результатів. Це може включати відсутність фінансових та управлінських ресурсів, несприятливу кон'юнктуру ринку та неповноту законодавчої бази, а також недостатню державну підтримку.

Надмірне прагнення до збільшення інвестиційної привабливості спочатку призводить до підвищення потенційної доходності інвестицій. Однак з часом накопичення нереалізованих інвестиційних можливостей може негативно впливати на сільські території. З іншого боку, існує точка, за якою інвестиційна привабливість починає зменшуватись, а згодом - наближатися до нуля.

Аналіз інвестиційної привабливості підприємства варто починати з оцінки його привабливості для потенційних інвесторів у країні, де знаходиться цей об'єкт інвестування. Економічне оточення сільських територій в Україні має свої

особливості та відмінності в порівнянні з іншими країнами, які обумовлені специфікою національного законодавства.

Під час стратегічного планування та в ході повсякденної діяльності керівництво ОТГ повинно враховувати не лише внутрішні можливості й резерви, але й умови економічного оточення, що представляє собою комплексний показник макроекономічної ситуації в країні та світі. Загальний стан макросередовища оцінюється на основі макроекономічних показників.

Отже, вибір оптимального моменту для інвестування має визначальне значення, коли сприятливі зовнішні умови створюють необхідні умови для реалізації накопичених внутрішніх можливостей.

Таким чином, інвестиційна привабливість формується через поступове накопичення інвестиційних можливостей, які не можуть бути миттєво використані сільськими територіями. В економіці загалом завжди існує більше інвестиційних можливостей, ніж фактичних інвестиційних ресурсів.

1.3 Методичні підходи для оцінювання інвестиційної привабливості сільських територій

Слід відзначити, що після підписання Україною угоди про асоціацію з Європейським Союзом виникла актуальна проблема визначення необхідних та достатніх умов для повернення іноземних (європейських) інвестицій для розвитку української економіки. Процедура оцінювання потенційних можливостей різних секторів української економіки та окремих господарських суб'єктів важлива для генерації та залучення інвестиційних ресурсів. Потенційному інвесторові необхідно мати простий, але надійний інструментарій для оцінки інвестиційної привабливості підприємств України. У зв'язку з цим, в даній роботі є розгляд науково-методичних підходів до економічної оцінки інвестиційної привабливості підприємства та їх використання при розробці стратегії розвитку підприємства. [1].

Оцінка інвестиційної привабливості сільських територій у Карпатах вимагає використання комплексу методичних підходів, що враховують специфіку регіону. Деякі з можливих методів включають:

Аналіз економічної ситуації: Розгляд економічної активності регіону, рівня розвитку існуючих підприємств та можливостей для розширення. Важливо враховувати наявність сільськогосподарських та туристичних галузей, а також потенційні галузі для інвестицій.

Оцінка інфраструктури: Аналіз розвитку транспортної, енергетичної та іншої інфраструктури, що впливає на інвестиційну привабливість. Сучасна інфраструктура може бути ключовим чинником для інвесторів.

Оцінка природних ресурсів: У Карпатах велика увага приділяється природним ресурсам, таким як ліси, вода та екосистеми. Аналіз можливостей використання цих ресурсів у сталому розвитку важливий для інвестиційної стратегії.

Оцінка туристичного потенціалу: Карпати славляться своєю природною красою та туристичними можливостями. Оцінка потенціалу для розвитку туристичного бізнесу і послуг може бути важливим чинником привабливості для інвесторів.

Урахування соціокультурних особливостей: Аналіз соціально-культурного контексту, включаючи особливості місцевого населення, традиції та особливості громадського життя.

Оцінка ризиків інвестування: Врахування можливих ризиків, таких як екологічні чинники, зміни в законодавстві, та інші негативні впливи на інвестиційний процес.

Партнерство з місцевими органами влади та громадою: Залучення місцевих стейкхолдерів у процес прийняття рішень та розвитку інвестиційної стратегії для забезпечення взаємовигідного партнерства та підтримки від громади.

Ці методичні підходи в сукупності дозволяють створити комплексну інвестиційну стратегію, спрямовану на сталий та збалансований розвиток сільських територій у Карпатах.

Оцінка інвестиційної привабливості сільських територій є важливим етапом прийняття рішень для потенційних інвесторів. Існуючі методичні підходи до

оцінювання інвестиційної привабливості сільських територій враховують різні аспекти їх діяльності. Ось деякі з них:

Фінансовий аналіз:

Фінансовий стан: Аналіз фінансових показників підприємства, таких як прибуток, оборотність активів, ліквідність і покриття витрат, може допомогти визначити його стійкість та здатність приносити прибуток.

Ринковий аналіз:

Аналіз ринку: Дослідження ринкових умов та трендів дозволяє визначити можливості для розвитку підприємства та його конкурентоспроможність.

Стратегічний аналіз:

Світові переваги: Оцінка стратегічних переваг підприємства, таких як технологічність, інновації, патенти, може визначити його потенціал для майбутнього зростання.

Оцінка команди та управління:

Досвід управління: Оцінка кваліфікації та досвіду керівництва може вказати на ефективність управлінської команди.

Інвестиційний потенціал:

Оцінка капіталовкладень: Аналіз планів щодо розширення, модернізації та інших інвестиційних проектів може вказати на потенціал для майбутнього зростання.

Оцінка ризиків:

Аналіз ризиків: Ідентифікація та оцінка можливих ризиків дозволяє інвесторам розуміти, наскільки стабільною є діяльність підприємства в умовах невизначеності.

Соціальна відповідальність та сталість:

Соціальна відповідальність: Врахування підприємством соціальної відповідальності та сталого розвитку може бути важливим фактором для інвесторів, які звертають увагу на етичні аспекти бізнесу.

Співставлення зі стратегією інвестора:

Сумісність інтересів: Оцінка того, наскільки бізнес-модель та стратегія підприємства відповідають цілям інвестора.

Ці підходи можуть використовуватися окремо чи комбінуватися для отримання комплексної оцінки інвестиційної привабливості підприємства. Важливо пам'ятати, що оцінка є динамічним процесом, і вона може змінюватися відповідно до ринкових умов та стратегічних рішень територіальної громади.

РОЗДІЛ 2

ДОСЛІДЖЕННЯ ТА АНАЛІЗ СУЧАСНОГО СТАНУ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ ***** СІЛЬСЬКОЇ РАДИ

2.1 Загальна характеристика ***** сільської ради

***** територіальна громада розташована на півдні Львівської області, прикордонно з Закарпаттям, і включає 24 населених пункти, розділені на 9 старостинських округів, а також центральну садибу в селі *****.

Сучасний адміністративно-територіальний устрій територіальної громади склався в жовтні 2020 року.

Рис.2.1 – Географічне розміщення ***** сільської ради на карті.

Географічно ***** громада розташована практично на кордоні двох областей – Львівської та Закарпатської – і віддалена від найбільших міст

Західного регіону України, що представляє собою виклик для її економічного розвитку. Серед позитивних чинників варто відзначити розташування території громади на маршруті міжнародної транспортної магістралі Київ-Чоп. Також важливим фактором є екологічна чистота регіону, де розташована громада, що входить у склад українських Карпат. Це створює сприятливі умови для розвитку туризму.

Таблиця 2.1 - Демографічно - територіальна характеристика населення населених пунктів громади

№	Назва населеного пункту	Назва ради, якій підпорядковувався населений пункт до об'єднання	Кількість населення, осіб	Відстань до адмін.центру громади ,км
1.	Плав'я	Плав'янська с\р	1221	12
2.	Риків	Плав'янська с\р	303	15
3.	Верхнячка	Верхнячківська с\р	939	32
4.	Жупани	Жупанська с\р	989	27
5.	Климець	Климецька с\р	342	21
6.	Довжки	Довжківська с\р	354	19
7.	Криве	Довжківська с\р	262	14
8.	Орява	Орявська с\р	563	5,6
9.	Погар	Орявська с\р	394	8,9
10.	Сможе	Сможенська с\р	638	20
11.	Долинівка	Сможенська с\р	260	16
12.	Нагірне	Сможенська с\р	138	13
13.	Тисовець	***** с\р	157	11
14.	Орявчик	***** с\р	186	5,6
15.	Матків	Мохнатська с\р	452	26
16.	Завадка	Завадківська с\р	658	15
17.	Задільське	Задільська с\р	573	24
18.	Росохач	Росохацька с\р	429	14
19.	Мита	Росохацька с\р	279	11
20.	Сухий Потік	Росохацька с\р	75	13
21.	Тухолька	Тухольківська с\р	955	10
22.	*****	***** с\р	960	0
23.	Мохнате	Мохнатська с\р	283	24
24.	Красне	Красненська с\р	447	25

Станом на 1 січня 2022 року кількість населення ***** територіальної громади складала 11563 особи. У віковій структурі переважають особи старше 60 років, їх частка складає 60%. Є тенденція до зменшення чисельності економічно активного населення у громаді.

Люди виступають основним стимулом для продуктивної спроможності громади, і це визначає перспективи економічних змін. Кількість населення містить показники демографії, які є ключовими індикаторами для оцінки тенденцій у розвитку міста чи регіону. Тут слід провести аналіз динаміки змін в кількості населення, балансу природних та механічних процесів, змін у структурі населення за різними освітніми та віковими характеристиками, етнічним та гендерним розподілом, а також врахувати показники старіння населення. Прогноз розвитку населення та порівняння міграційних закономірностей з аналогічними за розміром територіальними громадами або конкуруючими селами становлять основу для визначення можливих перспектив для території або вказують на необхідність додаткових досліджень та пошуку ефективних інструментів для покращення ситуації. Демографічні тенденції є важливими показниками якості життя.

Люди продовжують проживати у конкретній місцевості, коли тут є належна робота, доступне житло, безпека, затишок і комфорт. Вони від'їжджають з цього місця, якщо вони знаходять кращу альтернативу - кращі умови проживання, побуту та можливості працевлаштування.

Демографічні тенденції становлять критичну основу для прийняття управлінських рішень з планування розвитку територіальних громад. Вони визначають обґрунтування заходів у сфері соціально-економічних процесів, виробництва і споживання товарів та послуг, будівництва житла, розвитку інфраструктури, підготовки робочої сили, прогнозування бюджетних видатків, соціальних виплат, фінансування освітніх та медичних закладів і інших аспектів.

Таблиця 2.2 - Структура населення громади

Структура населення за гендерною приналежністю.	Разом, в т. ч.:	
	чоловіків	5901
	жінок	6738
Розподіл по віку, осіб	0-15 років	1991

	16-59 років	2918
	60 років і старше	6580
Структура населення, яке ще не досягло працездатного віку.	діти дошкільного віку	685
	діти шкільного віку	1306

Трудовий потенціал громади (особи віком 16-65 років) становить 5230 осіб або 45,2% від загальної кількості населення громади, що значно нижче середньообласного показника.

Отже, демографічна ситуація в громаді створює ризики для її економічного розвитку. По-перше, частка працездатного населення не перевищує 25%. По-друге, спостерігається постійний відтік молоді через відсутність достатніх можливостей для працевлаштування у громаді.

У громаді відсутні великі компанії, які могли б забезпечити значну кількість робочих місць для місцевого населення. Головні роботодавці або входять до сфери бюджету, або мають окремі підрозділи на території громади, проте офіційно тут не зареєстровані. Середня заробітна плата в громаді становить 8 тисяч гривень, що ледь перевищує 60% від середньої зарплати в області.

Місцеві підприємці висловлюють основне незадоволення щодо загальної економічної ситуації в країні, національного законодавства, високих тарифів на енергоносії, низького рівня інвестицій, бюрократизму (зокрема у питаннях ліцензування, отримання різноманітних дозволів та виділення земельних ділянок), а також рівня професіоналізму державних службовців.

На території сільської ради знаходяться ряд туристичних об'єктів які відобразимо в табл 2.3.

Таблиця 2.3 - Туристичні об'єкти *** територіальної громади**

Адреса	Керівник
Готельний комплекс «Звенів» с.Орявчик 096-450-41-87	Федечко Роман Семенович
Мотель «Плай» с.Пла'є	Ватагович Тарас Михайлович
База відпочинку «Віват» с.Орявчик, вул.Під Тисою, 10 А 067-67-21-186	Юрій
Оздоровчо-профілактичний комплекс «Орявчик»	Округін Сергій

с.Орявчик, вул.Зоряна,1 096-479-27-71	Олександрович (співвласник)
Приватна садиба « У Ванди» с. Орявчик, вул. Перша розтока,30 068-118-07-17	Кондратіїв Юрій Миколайович
Приватна садиба «Мальва» с. Орявчик, вул. Під Митою,3А	Яровий Анатолій Олександрович
Приватна садиба «Пані Галина» с. Орявчик, вул. О. Степанівни,53. 097-905-04-08	Ложкін Гліб Юрійович
Котедж «Дюк» с. Тисовець 050-370-61-01	Дюкарев Ю.М.
Спортивно-оздоровча база «Тисовець» с. Орявчик	Навчально-спортивна база зимових видів спорту Західного оперативного командування МОУ «Тисовець»
Приватна садиба «У Остапа» с.Орявчик, 067-423-29-94	
Приватна садиба «Галичина» с.Орявчик, вул. Стрілецька, 5	Ложкін Гліб Юрійович
Готель « Карпатська рив'єра» с. Орявчик	
Гірський відпочинковий комплекс «Швагри» с. Орявчик, Під Митою,19 096-75-67-000	Білоус О.А.
« Робінзон» с.Долинівка, вул.Л.Українки,69	Слободянюк Т.Є.
«event- stodola» с.Долинівка,вул.Л.Українки,13	Головацький О.Б.
«Омріяні Карпати». с.Сможе,вул.Шевченка,221 098-257-49-03	Івасів О.В.
Еко – ферма «Плай» с.Климець(розведення великої рогатої худоби молочних порід)	Василець Сергій Миколайович

Є десятки малих сімейних туристичних об'єктів по наданні послуг.

Важливо відзначити, що в громаді існує значний рівень тіньової зайнятості. За оцінками представників органів місцевого самоврядування, приблизно половина економічно активного населення громади займається підприємницькою діяльністю без офіційної реєстрації, особливо у сфері туризму, сільського господарства та неорганізованої торгівлі.

Навіть при прибутті в громаду внутрішньо переміщених осіб ринок праці значно не змінився, оскільки більшість цих осіб не шукає або не може знайти роботу, переважно через відсутність відповідних місць працевлаштування, що відповідали б їхній кваліфікації та фінансовим очікуванням.

Природні та рекреаційні ресурси визначають структуру території громади. Значну частину цієї території займають лісовкриті площі (65,2%). Сільськогосподарські землі становлять лише третину всіх земель громади, і серед них рілля охоплює близько 40% (12,3% від загальної площі), а сіножаті та пасовища - по 30,5% (9,7% від всіх земельних ресурсів). Велика кількість сіножатей і пасовищ створює сприятливі умови для розвитку тваринництва, зокрема органічного, що підтримує відсутність значних забруднювачів повітря та ґрунту в громаді.

***** громада характеризується низькою якістю земель сільськогосподарського призначення, зокрема ріллі. В той же час значна частина мешканців громади заходить у сільськогосподарську діяльність, зосереджуючись на тваринництві. Сіножаті і пасовища становлять третину усіх сільськогосподарських земель громади. Проте ця галузь має обмежену додану вартість, оскільки основну частину складають особисті господарства населення. Це призводить до зниження ефективності тваринництва, погіршення рівня його товарності і відсутності розвитку переробних підприємств. Крім того, відсутність достатніх стимулів для легалізації сільськогосподарської діяльності серед місцевого населення обумовлена відсутністю значущих додаткових переваг. Це призводить до неповного використання потенціалу розвитку тваринництва в громаді, що, в свою чергу, обтяжує місцевий бюджет невідповідною часткою потенційних надходжень. Дрібні сільгоспвиробники громади також стикаються з проблемою низької конкурентоспроможності на аграрному ринку регіону через недостатньо розвинуту інфраструктуру у сферах первинної переробки, зберігання, транспортування, логістики і маркетингу.

Значну цінність природно-рекреаційного потенціалу громади підсилює її розташування в межах національного природного парку "Сколівські Бескиди".

Щодо корисних копалин, територія громади є відносно бідною, з обмеженими видобутками каменю.

З урахуванням ресурсного потенціалу, важливими напрямками економічного розвитку громади можуть стати види господарської діяльності, пов'язані з

використанням наявного тваринницького потенціалу, зокрема органічного, а також розвиток туризму, включаючи розширення спектру туристичних послуг. Економіка ***** громади в 2022 році представлена 22 юридичними особами (без врахування громадських організацій і бюджетних установ) та 86 фізичними особами підприємцями.

Таблиця 2.4 - Найбільші роботодавці на території *** громади**

Підприємство/організація/суб'єкт діяльність	Основний напрямок або ключова сфера діяльності.	Кількість працівників
Відділ освіти, культури, молоді і спорту ***** сільська рада	освіта	29
ПАТ «Укртранснафта»	нафтопереробне	120
***** сільська рада	органи місцевого самоврядування	61
Навчальна спортивна база зимових видів спорту «Тисовець» МОУ	спорт	військові-70, цивільні-52
ДП «Сколівське лісове господарство»	лісова	брак точних даних
Дочірнє підприємство «Плай»	туристична	Плай-40, еко ферма-12
НПП «Сколівські Бескиди»	лісова	брак точних даних
ДП «Славський лісгосп»	лісова	8

У структурі юридичних осіб переважають підприємства лісогосподарської та деревообробної галузі, що становить 31,8%. По 13,6% обсягу діяльності припадає на підприємства у сферах торгівлі, сільського господарства та спортивно-туристичної сфери. В галузях будівництва та енергетики працюють підприємства з часткою 9%, зокрема слід відзначити структурні підрозділи "Укртранснафти" і "Львівенергозбуту", а також компаній АМІК та Atlas Global Energy. Вказані великі компанії, разом із бюджетними установами, є найбільшими роботодавцями в громаді.

Більшість місцевих фізичних осіб-підприємців займаються торгівлею, що становить майже 60% їхньої діяльності. Крім того, приблизно 15% займаються роботою в галузі інформаційних технологій та наданням інформаційних послуг, а також близько 12% займаються лісозаготівлею та деревообробкою.

Туризм та рекреація є значущим видом економічної діяльності в громаді, хоча їх внесок в структурі бюджету не перевищує 12%. Незважаючи на це, перша стратегічна ціль у затвердженій стратегії розвитку ***** громади визначена як "Економічно спроможна громада, Карпатський центр гірського туризму". Значна частина місцевого населення працює в туристичному секторі або займається підприємницькою діяльністю, пов'язаною з туризмом та рекреацією. Фактично в громаді існує високий рівень тіньової економіки в цій галузі.

Однією з проблем, пов'язаних з розвитком туризму, є негативний вплив на довкілля. Наприклад, існування нелегальних трас для джипів та квадроциклів створює проблеми для місцевих мешканців, порушує місцеву екосистему та не приносить доходів до місцевого бюджету. Зокрема, ці розваги можуть бути небезпечними для туристів. У багатьох європейських країнах джипінг та квадроциклінг в горах заборонені через їх шкідливий вплив на довкілля, тоді як в Україні ці види розваг є популярними серед іноземних туристів.

Організація легальних трас з підніжжя Пікуя та сіл Гусне та Довжки до Тисовця згідно з вимогами може призвести до направлення коштів у бюджет громади, підвищити рівень безпеки для споживачів таких послуг та обмежити негативний вплив на довкілля через встановлення часових та територіальних обмежень.

Економіка громади є недостатньо диверсифікованою, оскільки її основу складають торгівля, лісове господарство і туристично-рекреаційна сфера, зокрема послуги з розміщення туристів. Висока поширеність нелегальних операцій у цих галузях обмежує їх розвиток на сучасних інноваційних засадах, утруднює залучення активної молоді громади в підприємництво та перенесення нових технологій розвитку бізнесу.

2.2 SWOT-аналіз розвитку сільських територій та інвестиційної привабливості *** сільської ради**

На основі аналізу та соціологічного дослідження було проведено SWOT-аналіз, який включає визначення сильних (Strengths) і слабких (Weaknesses) сторін

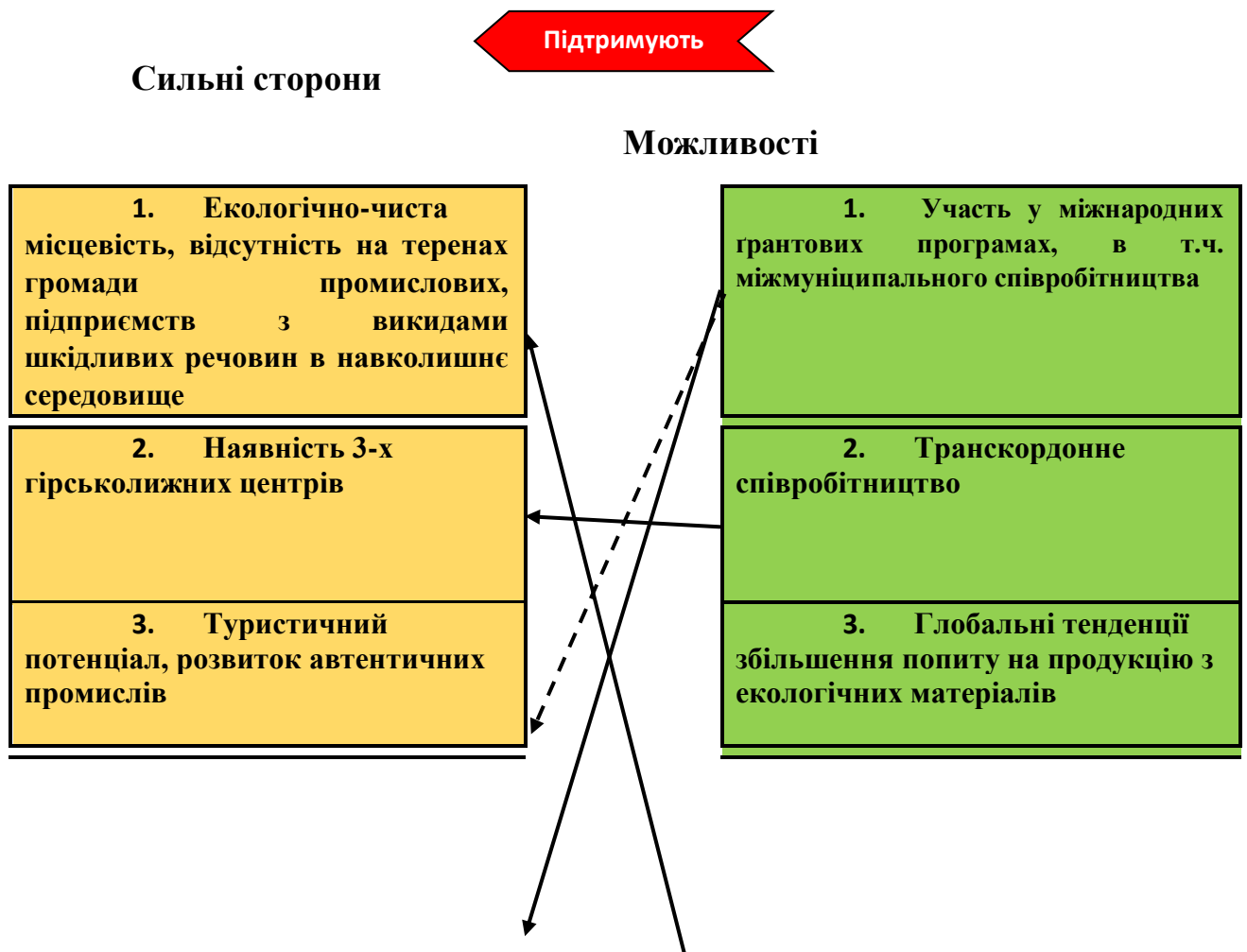
громади – позитивних і негативних аспектів, що можуть впливати на подальший розвиток. Також аналізуються можливості (Opportunities) і загрози (Threats) – позитивні і негативні фактори, які матимуть вплив на громаду у майбутньому та визначатимуть її напрямок розвитку.

СИЛЬНІ СТОРОНИ	СЛАБКІ СТОРОНИ
<p>1.Екологічна чистота території громади, відсутність промислових підприємств із викидами шкідливих речовин в навколишнє середовище.</p> <p>2.Наявність трьох гірськолижних центрів.</p> <p>3.Розвинутий туристичний потенціал та розширення автентичних промисловостей (бджільництво, вівчарство, різблярство, ковальство, ткацтво).</p> <p>4.Високий потенціал вітроенергетики та будівництво вітрових електростанцій "Атлас-Глобал Енерджи" з панорамними майданчиками у селах Жупани та Верхнячка.</p> <p>5.Існування туристично привабливих об'єктів, зокрема архітектурних пам'яток, переважно сакрального, місцевого чи республіканського значення.</p> <p>6.Наявність екологічно чистих лісових продуктів, таких як ягоди, гриби і рослини.</p> <p>7.Можливість отримання екологічно</p>	<p>1.Поганий стан дорожньої інфраструктури.</p> <p>2.Високий рівень міграції робочої сили.</p> <p>3.Проблеми у системі освіти, пов'язані з недостатньою матеріально-технічною базою навчальних закладів.</p> <p>4.Медична галузь характеризується низькою якістю послуг через відсутність необхідного обладнання та професійних кадрів.</p> <p>5.Культурна сфера має обмежені можливості розваг та дозвілля.</p> <p>6.Недостатня безпека та відсутність заходів щодо створення безпечного простору.</p> <p>7.Проблеми із збором та утилізацією твердих побутових відходів.</p> <p>8.Відсутність повноцінної інвентаризації земель, майна та доріг.</p> <p>9.Відсутність генеральних планів для населених пунктів громади.</p> <p>10.Низька активність мешканців у громадському житті.</p> <p>11.Недостатній рівень надання</p>

чистої сільськогосподарської продукції.	адміністративних послуг.
8. Вигідне географічне положення громади, розташованої на міжнародній трасі Київ-Чоп.	12. Відсутність схем просторового планування на території громади.
	13. Відсутність очисних споруд та низька екологічна культура населення.

Нижче наведено SWOT-матрицю, яка допомагає визначити взаємодію між "внутрішніми" аспектами (сильні та слабкі сторони) та "зовнішніми" факторами (можливості та загрози), які мають стратегічне значення для громади. Тверда лінія вказує на високий рівень зв'язку, в той час як пунктирна лінія вказує на слабкий зв'язок. Ці взаємодії визначають конкурентні переваги, труднощі та ризики, які становлять основу для стратегічного вибору та формулювання стратегічних та операційних цілей розвитку громади на тривалий період.

Порівняльні переваги

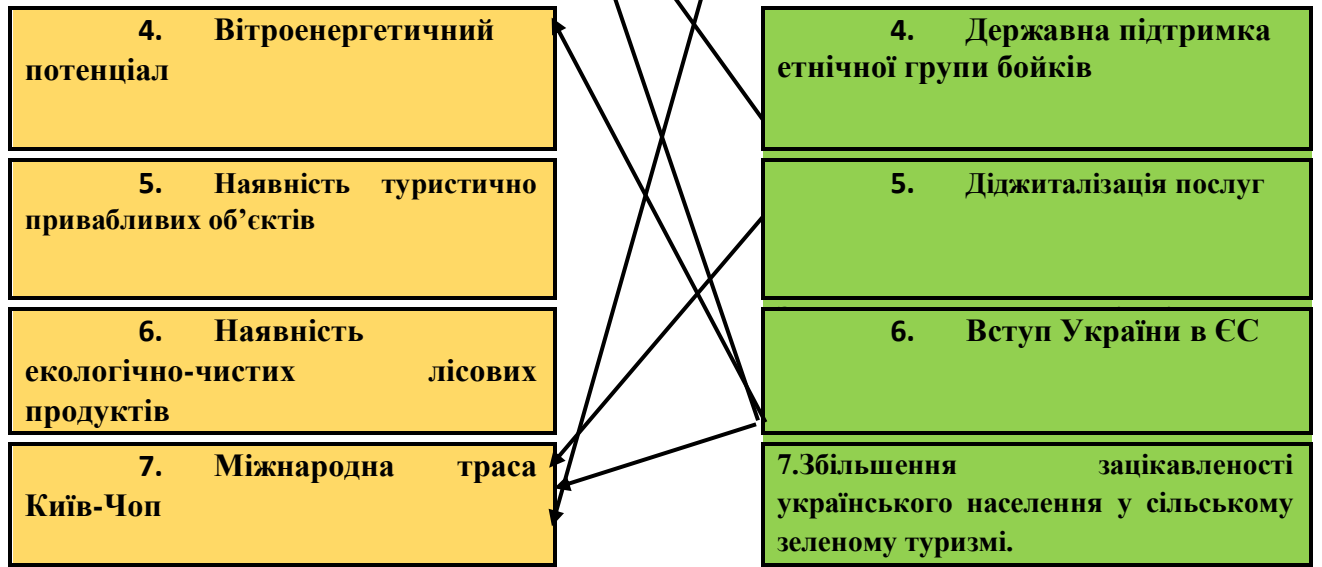
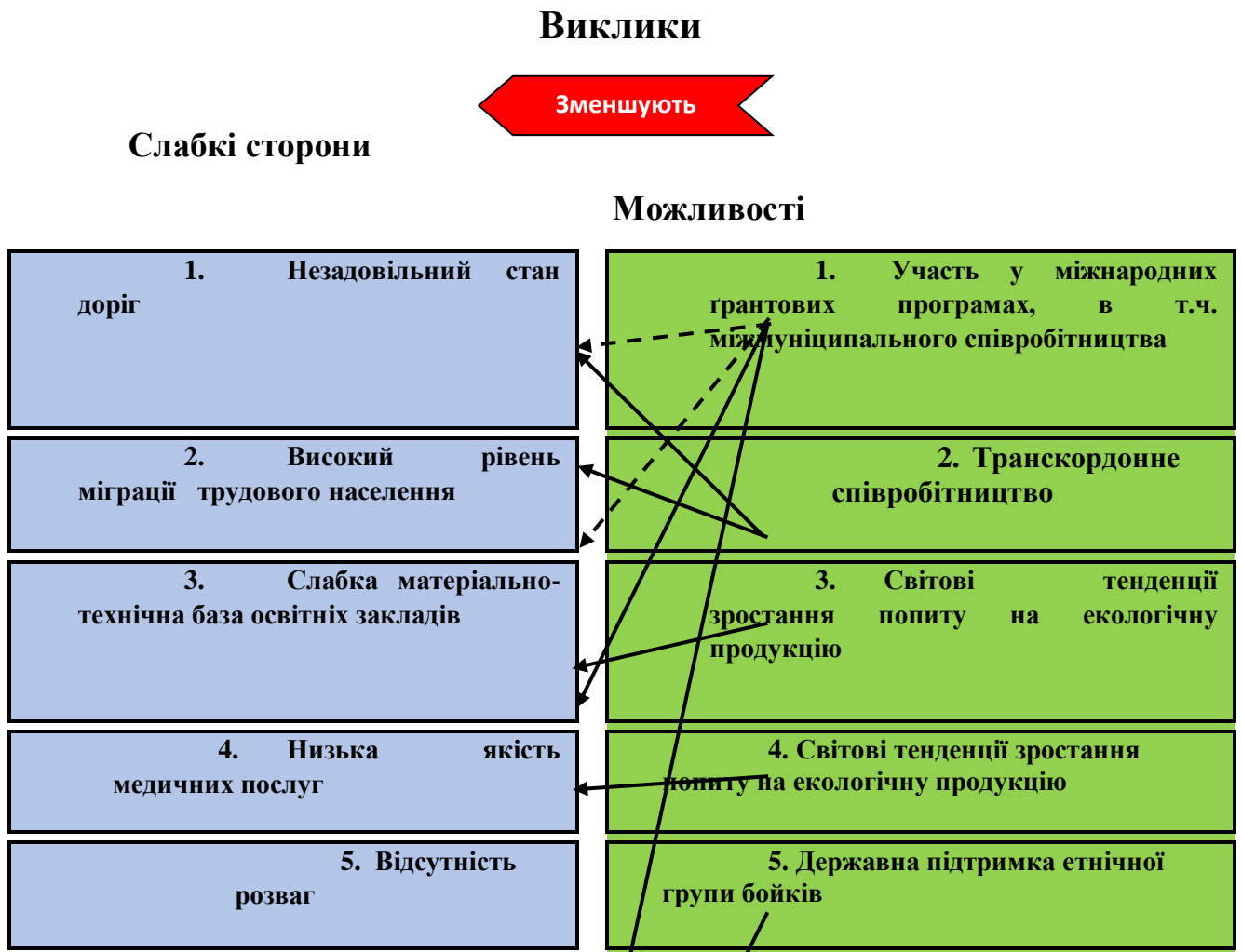

Рис. 2.2 SWOT-матриця порівняльних переваг

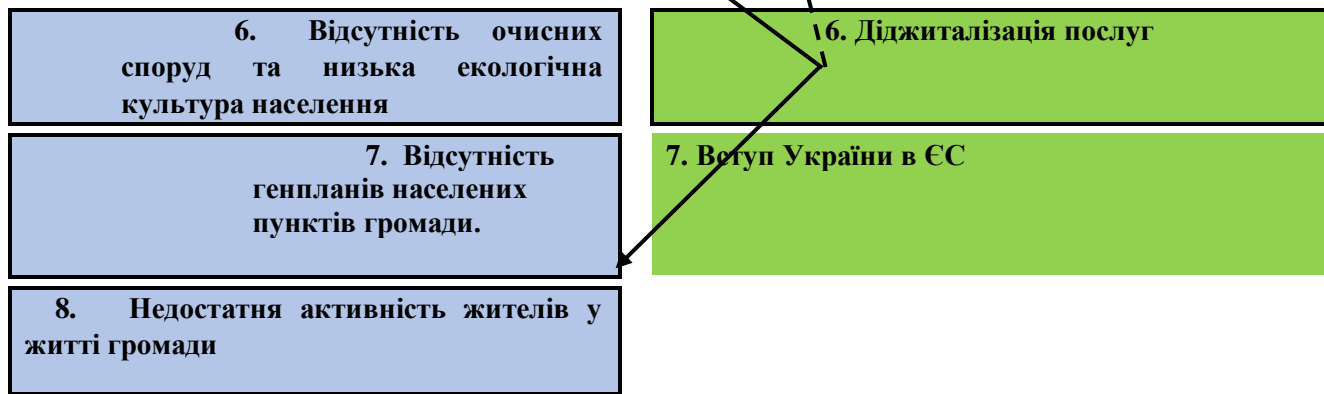
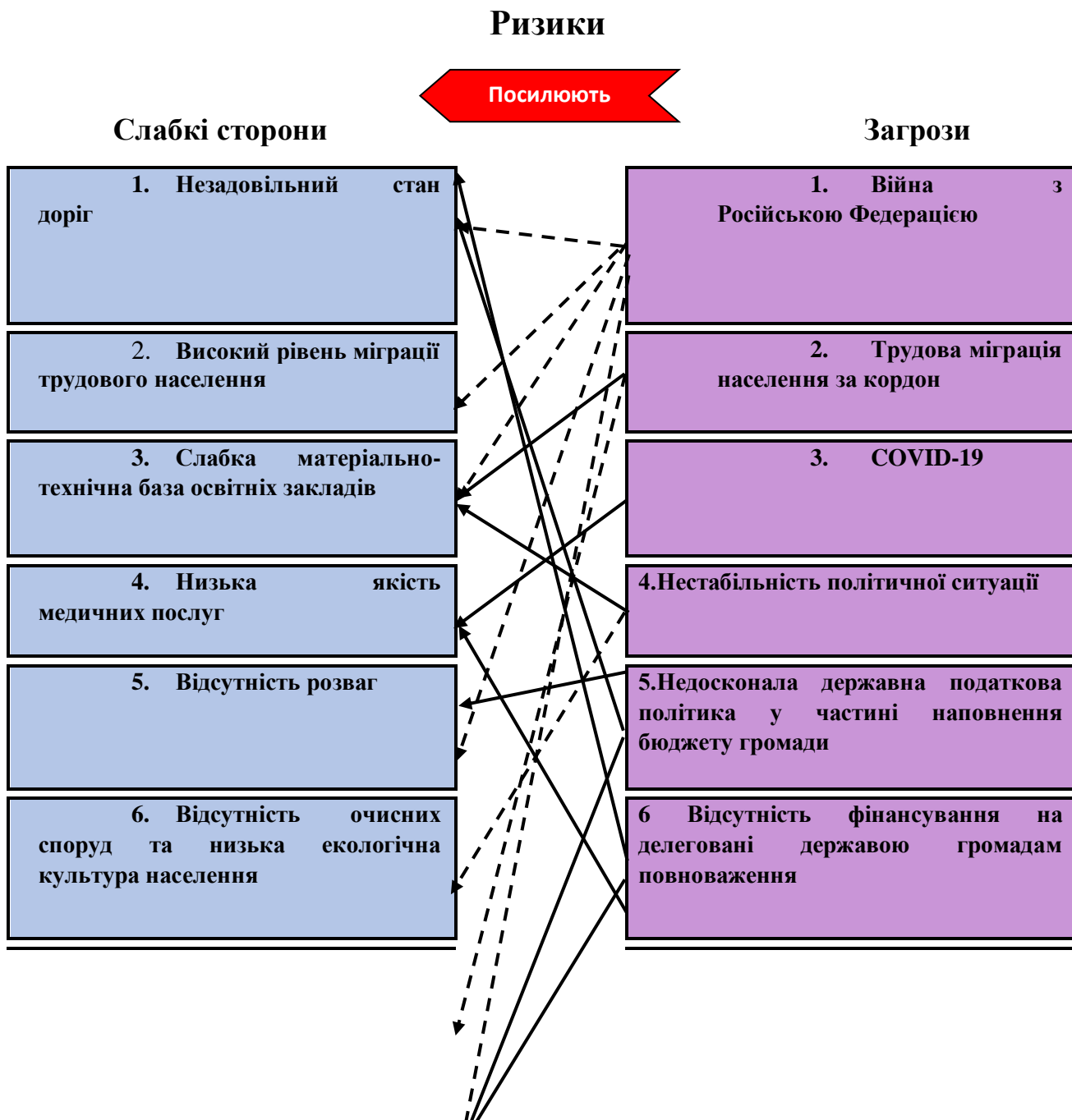

Рис. 2.3 SWOT-матриця викликів

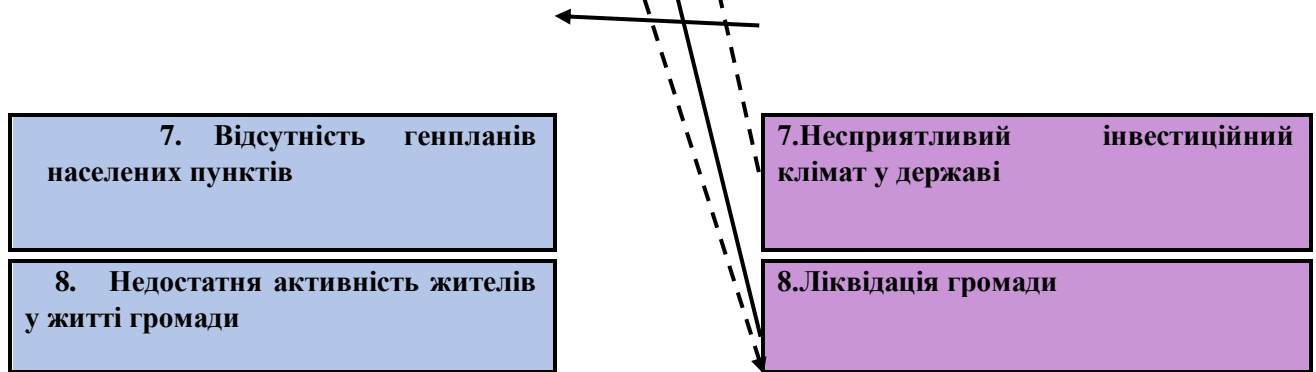

Рис. 2.4 SWOT-матриця ризиків.

Враховуючи вищевказане, ми можемо описати розвиток територіальної громади через різні сценарії. Сценарій визначається як послідовність подій, що можуть відбутися в майбутньому з високим рівнем ймовірності за певних умов. Ці умови або фактори можуть бути як зовнішні, так і внутрішні.

Іншими словами, кожен сценарій ґрунтується на базових припущеннях, за яких можуть виникнути впливові фактори. З огляду на те, що територіальна громада була створена у 2020 році, повне формулювання сценаріїв стане можливим під час майбутніх етапів стратегічного планування, наприклад, через 5-7 років. Таким чином, наведені нижче елементи сценарного моделювання передусім відображають вплив зовнішніх факторів на громаду.

Основні напрямки розвитку включають інерційний (песимістичний) та модернізаційний (реалістичний) сценарії.

Інерційний сценарій розвитку.

Інерційний сценарій розвитку регіону формується на основі набору припущень, які вказують на стабільний баланс зовнішніх та внутрішніх факторів, що впливають на стан громади як соціально-економічної системи. В цьому сценарії громада продовжує рухатися вперед відповідно до принципу інерції, при цьому соціально-економічний стан країни не сприяє її розвитку.

➤ Основні припущення – національний рівень:

Основні припущення інерційного сценарію національного рівня включають:

Замороження військового конфлікту на території України.

Зростання видатків Державного бюджету на утримання армії та військово-промислового комплексу.

Незначне зменшення рівня корупції в країні та імітація реформ.

Згортання тренду на децентралізацію повноважень та бюджетів органам місцевого самоврядування.

Повільний ріст валового внутрішнього продукту країни.

Залишення низького рівня інвестиційної привабливості України та невеликого збільшення рівня залучення інвестицій.

Високий податковий тиск на підприємців та залишення більше половини малих і середніх підприємств у тіні.

Повільний ріст доходів населення.

Підвищена ймовірність збільшення рівня неплатежів населення через значні корекції тарифів на газ, що може призвести до поглиблення кризи в житлово-комунальній сфері.

➤ ***Основні припущення – місцевий рівень:***

Громада має ідентичність на етапі формування, що призводить до низької впізнаваності.

Завдяки введенню безвізового режиму та невеликому рівню заробітних плат спостерігається «відтік» робочої сили за кордон.

Бізнес-клімат в громаді не вдосконалюється.

Рівень купівельної спроможності населення є низьким.

Реальна бюджетна забезпеченість громади трошки покращується через створення територіальної громади.

Громада не може ефективно використовувати свій туристичний потенціал, що призводить до мінімальної кількості туристів.

□ ***Результати інерційного сценарію:***

- Введення безвізового режиму та низькі заробітні плати спричиняють "відтік" робочої сили за кордон.
- Малі села продовжують втрачати через недостатні інвестиції у розвиток інфраструктури та обмежені доходи джерела сільського населення.
- Невигідна підприємницька атмосфера та низька інвестиційна привабливість громади призводять до збільшення тінізації економіки, а сектор реальної економіки повільно зменшується.

- Невідповідність ринку праці наявним вакансіям у громаді викликає зростання рівня безробіття та "відток" робочої сили за кордон.
- Збільшення доходів бюджету після об'єднання призводить до певного поліпшення окремих об'єктів інженерно-комунальної інфраструктури громади, але розподіл коштів не забезпечує досягнення кумулятивного ефекту: модернізація інфраструктури триває кілька років.
- Недостатня відповідність ринку праці наявним вакансіям в територіальній громаді призводить до високого рівня безробіття.

Модернізаційний сценарій розвитку.

Модернізаційний сценарій розвитку базується на припущеннях, що сприяють створенню найбільш сприятливих зовнішніх (як на глобальному, так і національному рівнях) та внутрішніх (які може самостійно створити громада) факторів впливу. У цьому сценарії громада активно використовує можливості в умовах швидкого соціально-економічного розвитку країни.

Основні припущення – національний та регіональний рівень:

Під впливом тиску країн Заходу відбувається припинення військового протистояння на Україні. Витрати на оборону та підтримку Збройних Сил стабілізуються. Енергійно впроваджуються системні реформи, такі як судова, податкова, децентралізація та інші. Валовий внутрішній продукт країни починає активно зростати. Національна валюта залишається стабільною, а інвестиційна привабливість країни покращується. Податкова реформа сприяє виведенню бізнесу з "тіні". Соціальна політика держави мінімізує ризики зростання неплатежів через збільшення тарифів на комунальні послуги.

Ефективно працює політика регіонального розвитку, включаючи фінансові інструменти ДФРР, та регіон активно реалізовує Стратегію розвитку. Медична реформа призводить до підвищення рівня надання медичних послуг. Продовження євроінтеграційних процесів сприяє зростанню інтересу інвесторів до України.

➤ Основні припущення – місцевий рівень:

Громада визначає свою власну ідентичність та визначені точки росту території. Ефективно використовуючи своє стратегічне місце розташування, громада

розробляє повний комплект планів, таких як Стратегія розвитку, Інвестиційний профіль, зонування земель та інші.

Відтік робочої сили за кордон припиняється, оскільки заробітна плата мешканців громади зростає, що сприяє їхньому поверненню. Підприємницький та інвестиційний клімат у громаді покращується, роблячи її привабливою для інвесторів.

Місцеві інвестори приймають рішення щодо відновлення та розширення виробництва на існуючих підприємствах. Громада активно сприяє впровадженню Стратегії розвитку регіону та отримує фінансову підтримку з Державного Фонду регіонального розвитку.

Громада ефективно використовує державні субвенції для розвитку інфраструктури. Інфраструктура в громаді покращується завдяки додатковим коштам, які надходять до бюджету в рамках фінансової децентралізації. Громада успішно розвиває свій туристичний потенціал.

□ ***Результати модернізаційного сценарію:***

- Громада поступово створює новий образ як привабливої для інвестицій території завдяки успішній політиці місцевої та регіональної влади та вдалому географічному розташуванню.
- Існуючі інвестори активізують свою діяльність, приєднуються нові. Ключові промислові підприємства громади модернізують свої потужності та впроваджують нові види продукції для нових ринків збуту.
- Громада проводить інвентаризацію земель та розробляє портфель привабливих інвестиційних пропозицій, активно рекламуючи їх на інвестиційних ринках.
- Малий і середній бізнес активізується навколо стратегічних інвесторів, займаючи логістично-послугову нішу.
- Розвиваються туризм та сільськогосподарські підприємства.
- Зростає рівень доходів населення, що підтримує внутрішній ринок.
- Проекти розвитку в межах реалізації Стратегії розвитку Львівської області оживляють економічне життя в сільських територіях, створюючи "якірні точки" економічного зростання.

- Активне залучення державних субвенцій та коштів з ДФРР, разом із чітким планом модернізації інженерної та соціальної інфраструктури в середньостроковій перспективі, дозволить значно підвищити рівень комфорту та покращити стан доріг в громаді.

На підставі оцінки порівняльних переваг, викликів і ризиків визначається оптимальний тип стратегії, який буде найбільш ефективним для подальшого розвитку громади.

		ВНУТРІШНІ ФАКТОРИ	
		Сильні сторони	Слабкі сторони
ЗОВНІШНІ ФАКТОРИ	Можливості	АГРЕСИВНА (НАСТУПАЛЬНА) (Оптимальне використання потенціалу регіону, враховуючи його сильні сторони та здібності, у спільній взаємодії із зовнішніми можливостями.)	ДИНАМІЧНА (КОНКУРЕНТНА) (Створення конкурентних переваг для регіону шляхом урівноваження його недоліків та можливостей, що впливають з його оточення.)
	Загрози	КОНСЕРВАТИВНА (ЗБЕРЕЖЕННЯ) (Оптимізація використання внутрішнього потенціалу регіону при одночасному зменшенні впливу зовнішніх загроз.)	ОБОРОННА (Управління або протистояння небезпекам, які виникають ззовні, в контексті регіону.)

Порівняльні переваги - АГРЕСИВНА (НАСТУПАЛЬНА) стратегія - оптимальне використання сильних сторін регіону з одночасним використанням зовнішніх можливостей.

Активна стратегія розвитку, орієнтована на наступальні дії, використовується для швидкого просування, впроваджуючи зовнішні можливості та внутрішні сильні сторони. Для ***** громади це передбачає ефективне використання вигідного географічного положення та наявності привабливих для інвестицій територій, сприяючи поліпшенню бізнес-клімату в області та підвищенню інвестиційної привабливості як для громади, так і для Львівського регіону в цілому. Продовження реформ в країні позитивно впливатиме на процеси

міграції населення до ***** громади, зміцнюючи її конкурентні позиції завдяки зручному географічному розташуванню та значному спортивному потенціалу. Продовження євроінтеграційних процесів сприятиме зростанню інтересу інвесторів, що дозволить привертати новий бізнес та створювати нові робочі місця. Активна участь молоді в міжнародних грантових програмах сприятиме їх залученню до прийняття рішень і впровадженню креативних проектів для покращення якості життя та підвищення підприємницької активності в громаді. Посилення туристичної привабливості громади може бути спрямоване на мешканців, відкриваючи можливості для розвитку сільського зеленого туризму та створення рекреаційних зон на її території. Використання механізмів державних і міжнародних програм міжмуніципального співробітництва є додатковою можливістю, яка підсилить позитивні аспекти громади. Значна кількість бізнес-представників, які діють на території громади, сприяє її стабільному та різноманітному розвитку. Сприятливі умови для розвитку сільського господарства, включаючи родючі ґрунти, інтенсивні технології вирощування зернових культур та виведення нових сортів у рослинництві, а також тваринництві, сприятимуть створенню нових робочих місць.

Виклики - ДИНАМІЧНА (конкурентна) стратегія - формування конкурентних переваг регіону за рахунок узгодження його недоліків і можливостей, що впливають з оточення.

У випадку Динамічної (конкурентної) стратегії, що формується під час порівняння слабких сторін регіону з зовнішніми можливостями, властивою є ситуація, коли кількість недоліків переважає кількість переваг, але зовнішнє середовище створює достатньо можливостей для їх успішного компенсування. Вирішення проблеми несатисфакційного стану дорожньої інфраструктури може бути досягнуто за допомогою залучення додаткових коштів для розвитку громади з спеціальних державних і регіональних фондів, а також за рахунок покращення інвестиційної привабливості території громади.

Подолання низького рівня громадської активності, виявленого у результатах опитування мешканців, може бути досягнуто шляхом поліпшення механізмів

взаємодії між владою та громадськістю (включаючи бюджет участі, мотивацію та організацію зустрічей фокусних груп у різних сферах життя громади). Збільшення попиту на екологічну продукцію на світових ринках і поліпшення бізнес-клімату в країні дозволить мешканцям громади створити нові робочі місця. Створення ефективних механізмів комунікації та підтримки як існуючого бізнесу, так і нових інвесторів сприятиме покращенню довіри між владою, громадою та бізнесом, а також дозволить швидше реагувати на виклики ринку. Збільшення популярності туризму (міжнародного і внутрішнього) додатково сприятиме розвитку рекреаційної інфраструктури, удосконаленню стану доріг та розширенню сервісної інфраструктури. Участь у програмах міжнародної технічної підтримки, а також в різноманітних національних та регіональних конкурсах і програмах, відкриє нові можливості для покращення технічної та соціальної інфраструктури, системи управління ТПВ, популяризації занять спортом і громадськими ініціативами, зокрема серед людей із вразливих груп. Взаємодія з обласним центром допоможе вирішити проблему нестачі інфраструктурних послуг і розкриє значні можливості для використання механізмів міжмуніципального співробітництва.

Ризики – ОБОРОННА стратегія - (проти дія зовнішнім загрозам регіону)
Слабкі аспекти громади тісно пов'язані із зовнішніми загрозами, і дана стратегія спрямована на забезпечення "виживання". В контексті ***** громади це означає, що загрози, такі як масова міграція до великих міст або за кордон, можуть негативно впливати на внутрішні обмеження та ускладнювати процеси розвитку її території. Це може призвести до зменшення привабливості для нових інвесторів та обмеження росту місцевого бізнесу, що, в свою чергу, збільшить фінансове навантаження на місцевий бюджет. У такій ситуації важливо зменшити вплив негативного зовнішнього середовища на громаду, наприклад, за допомогою посилення місцевої економіки.

Внаслідок повномасштабної агресії Російської Федерації на території України, реалізація великих інвестиційних проєктів в регіоні і громаді може бути заморожена. Значні кошти з державного бюджету витратимуться на стримування агресії, а не на програми розвитку і покращення якості життя.

Однак важливо розробити комплекс заходів, спрямованих на реалізацію продуктової безпеки громади, стимулювання підприємницької активності мешканців, приваблення інвесторів, включаючи релокацію підприємств із зон бойових дій.

Карантинні обмеження пандемії COVID-19 у Україні та світі спричинили скорочення виробництва, що призвело до зменшення надходжень до місцевих бюджетів. Недостатня державна податкова політика та відсутність фінансування для делегованих громадам повноважень призводять до збільшення соціальної напруги та підвищення рівня недовіри до державної влади.

КОНСЕРВАТИВНА (ЗБЕРЕЖЕННЯ) стратегія - *максимальне використання сильних сторін внутрішнього потенціалу регіону за одночасного зменшення зовнішніх загроз*

Консервативна стратегія використовується тоді, коли громада операційно працює в невігідному зовнішньому середовищі, але водночас має значні сильні сторони, які дозволяють їй ефективно реагувати на потенційні загрози. Проте, дана стратегія не розглядається у контексті території ***** громади. Варіанти взаємодій при застосуванні цієї стратегії передбачають уникання конфронтацій та високо залежать від рівня конкурентоспроможності громади. Ефективність використання даного типу стратегії зростає зі збільшенням конкурентоспроможності громади в перспективі.

Враховуючи висновки, отримані в результаті соціально-економічного аналізу та SWOT-аналізу, рекомендується обрати для територіальної громади ***** сільської ради базову стратегію для подальшого моделювання розвитку і формування ієрархії цілей розвитку. В даному випадку рекомендовано вибрати стратегію наступального типу (SO) з елементами конкурентної стратегії (WO), враховуючи значний обсяг взаємодії між сильними аспектами громади та зовнішніми можливостями для розвитку.

2.3 Оцінка фінансової спроможності громади

Існує не лише держава, а й місцеве самоврядування як інститут, що організовує суспільне життя. Розподіл спеціальних функцій та завдань місцевими органами влади є природною причиною для виникнення їхніх фінансів. Місцеві фінанси, аналогічно до державних, виступають інструментом для здійснення функцій суспільного життя. Обидві форми фінансів спрямовані на задоволення суспільних інтересів, мають громадський характер і формують спроможність територіальних громад.

Так що визначає спроможність територіальних громад? Спроможні територіальні громади – це "територіальні громади сіл (селищ, міст), які здатні, внаслідок добровільного об'єднання, самостійно або через відповідні органи місцевого самоврядування, забезпечити належний рівень надання послуг, зокрема у сфері освіти, культури, охорони здоров'я, соціального захисту, житлово-комунального господарства, з урахуванням кадрових ресурсів, фінансового забезпечення та розвитку інфраструктури відповідної адміністративно-територіальної одиниці" [11].

У спроможних територіальних громадах органи місцевого самоврядування повинні гарантувати надання всіх необхідних громадянам публічних послуг [30]. Визначають такі аспекти громадської спроможності: інституціональний, нормативно-правовий (включаючи українське та європейське законодавство), ресурсний (власні ресурси громади, фінансова система країни).

У контексті реформи бюджетної децентралізації, яка відбувається в Україні з 2014 року, велике значення має розмежування повноважень між центральними та місцевими органами влади. Це передбачає два взаємозв'язаних процеси: розподіл видатків і доходів між рівнями бюджетної системи та визначення обсягу повноважень, в межах яких органи влади можуть встановлювати свої видаткові зобов'язання та джерела доходів. Реальний рівень політичної, адміністративної та фінансової децентралізації залежить від ступеня завершеності цих процесів.

Взагалі, недостатній фінансовий потенціал місцевого самоврядування, який виникає внаслідок делегування повноважень без відшкодування витрат через бюджетні надходження, не лише обмежує їхню повноцінну участь у

бюджетному процесі, але й стає стримувальним фактором для розвитку територій. Саме бюджетна децентралізація виступає ефективним та дієвим методом для забезпечення всіх аспектів спроможності громад з метою формування їхньої фінансової автономії у подальшому [23].

Термін "фінансова спроможність соціально-економічного розвитку просторової системи" визначається як сукупність фінансового потенціалу муніципальної утворення, результативності використання коштів та можливості самостійного забезпечення соціально-економічного розвитку. Таким чином, "фінансова спроможність адміністративно-територіального утворення (або муніципального утворення)" визначається як його здатність забезпечувати достатні надходження фінансових ресурсів та формування ефективної структури їхніх джерел, а також якісний розподіл та ефективне використання для подолання дестабілізаторів та досягнення стабільності соціально-економічного розвитку у короткостроковій та довгостроковій перспективі [16].

Одночасно важливо відзначити, що існують різні підходи та точки зору в тлумаченні терміну "фінансові ресурси територіальних громад", включаючи доходи місцевого бюджету, позабюджетні фонди адміністративних територіальних одиниць, доходи домогосподарств та фіскальний дохід. Також враховуються ресурси комерційних суб'єктів та фінансово-кредитних установ, а також залучені зовнішні фінанси для забезпечення соціально-економічного розвитку території. У додаток до термінів, що використовуються для пояснення поняття "фінансова спроможність", важливо також визначити та мати фінансові резерви, які, разом із фінансовими ресурсами місцевої громади, формують її фінансовий потенціал [20].

Згідно зі статтею 142 Конституції України, "матеріальною і фінансовою основою місцевого самоврядування є рухоме і нерухоме майно, доходи місцевих бюджетів, інші кошти, земля, природні ресурси, що є у власності територіальних громад сіл, селищ, міст, районів у містах, а також об'єкти їхньої спільної власності, що перебувають в управлінні районних і обласних рад".

Розвиток цих аспектів сприяє збільшенню фінансової спроможності громад.

З погляду дослідження спроможності територіальних громад важливо відзначити модель порівняльної оцінки, проведеної експертами фінансового моніторингу Центрального офісу реформ при Міністерстві регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України за підтримки Програми "U-LEAD з Європою" і SKL International. Ця модель включає аналіз бюджетів об'єднаних територіальних громад по всіх 24 областях на постійній основі [24].

Фінансова спроможність територіальної громади ***** сільської ради характеризується рівнем її фінансового забезпечення та здатністю забезпечити функціонування та розвиток громади. Основні аспекти, які визначають фінансову спроможність громади, включають:

Бюджетні надходження: Рівень доходів громади залежить від обсягу податків та інших обов'язкових платежів, які сплачують мешканці та підприємства на території громади. Також важливо враховувати трансферти з державного та обласного бюджетів.

Витрати та ефективність управління: Як громада використовує свої фінансові ресурси для забезпечення життєвих потреб мешканців і розвитку інфраструктури. Важливо, щоб витрати були націлені на пріоритетні сфери і ефективно використовувалися.

Інвестиційна активність: Здатність громади привертати інвестиції для реалізації проектів та розвитку інфраструктури. Це може включати як внутрішні інвестиції, так і інвестиції ззовні.

Боргова навантаженість: Рівень боргової відповідальності громади важливий для оцінки її фінансової стійкості. Великий борг може призвести до фінансових труднощів, тоді як розумне управління боргом може стимулювати розвиток.

Економічний потенціал: Розмір та структура економіки громади впливають на її фінансову спроможність. Розвинені підприємства і активна підприємницька діяльність можуть призвести до збільшення податкових надходжень.

Стратегії розвитку: Як громада планує використовувати свої фінансові ресурси для досягнення стратегічних цілей і поліпшення якості життя мешканців.

Враховуючи ці аспекти, аналіз фінансової спроможності допомагає визначити стійкість та можливості розвитку територіальної громади ***** сільської ради.

В таблиці 2.5 наведемо основні джерела доходу бюджету ***** сільської ради.

Таблиця 2.5 - Основні доходи бюджету ОТГ

Показник, тис. грн	2018р	2019р	2020р	2021р	2022р	2022р % до 2020р
Податок на доходи фізичних осіб (ПДФО)	**9*0,*	*3*0*,*	*44**,2	*909*,*	*9*96.9	133,2
Акциз	**52,9	*268,2	*395,0	*586,2	*692.*	121,3
Оплата за землю	3*87,2	3505,9	3856,5	4045,5	3535.9	9*,7
Податок на нерухоме майно	2230,3	2453,3	2698,6	2803,5	3580.8	*32,7
Інші податки і збори	3*49,4	3464,4	380*,8	6054.8	7847.*	+2р
Доходи від податків і зборів - всього	2*629.9	23792.9	26*72,*	3358*,*	35852,8	*37.0
Доходи від оренди комунального майна	*54.4	*69.8	*86.8	*90.0	*90.0	*0*,7
Інша неподаткові доходи	*56.5	*72.3	*89.5	2**.*5	*3*,9	69,6
Неподаткові доходи - всього	3*0.9	342.*	376.3	40*,5	32*,9	85,5
Освітні субвенція				5740*.8	5905*.5	-
Медична субвенція						
Базова дотація				*5425.8	*6790.6	-
Інфраструктурна субвенція (для ОТГ)						
Інші доходи				5739.6		-
Субвенції, дотація та інші доходи – всього				78567.2	75842.*	-
ДОХОДИ ВСЬОГО	2*940.8	24*35.0	26548.4	**2549.8	***837.7	+4,2р

Як видно із таблиці 2.5 зріс податок на доходи фізичних осіб (ПДФО) на 33,2%, акцизний збір на 2*,3%, податок на нерухоме майно на 32,7%. В цілому доходи від податків зросли на 37%. Всього доходів у бюджет ***** сільської ради у 2022р надійшло в 4,2 рази більше в порівнянні до 2020р. Таке зростання є завдяки отриманню субвенцій та дотацій.

Таблиця 2.6 - Структура видатків бюджету ТГ

Категорії видатків тис. грн.	202*	
	поточні	інвестиційні (капітальні)

Органи місцевого самоврядування	***37.0	
Освіта	888*7.2	*328.6
Культура	3387.8	
Охорона здоров'я		
Соціальна допомога	26*8.5	
Фізична культура і спорт	*00	
Транспорт і утримання доріг	692.5	*349.0
Управління комунальним майном та інфраструктурою		4262.0
Інші видатки	2220.2	*00.0
ВИДАТКИ_ВСЬОГО	*08973.2	7039.6

За показниками фінансової стійкості, ***** громада розташовується на 7*-му місці серед 73 громад Львівської області. Виділяється однією з найнижчих величин власних надходжень на одного жителя (72-е місце серед 73 громад Львівської області). За результатами 2022 року ***** громада також входить до групи аутсайдерів або розташовується в нижній частині регіонального рейтингу за такими показниками, як: фіскальна віддача території на одного мешканця (3,9 грн і 69-е місце в області), надходження до загального фонду бюджету на одного мешканця (*,7 тис. грн і 55-е місце в області), дохідність земель громади на одного мешканця (0,5 грн і 48-е місце в області), місцеві податки та збори на одного мешканця (0,6 тис. грн і 42-е місце в області).

Доля місцевих податків і зборів у структурі доходів бюджету громади становить трохи більше *0% (*0,5% у 202* році і **,5% у 2022 році). Офіційні трансферти, як у 202* році, так і в 2022 році, складають значну частину доходів бюджету (від 65 до 70%). Таким чином, громада не має достатнього внутрішнього ресурсу для фінансування стратегічних проектів місцевого економічного розвитку, зокрема інфраструктурних, що робить її залежною від можливості привертання зовнішніх ресурсів.

Основна частина бюджетних видатків ***** громади спрямовується на фінансування освітньої сфери та утримання апарату управління. Загалом, близько двох третин усіх бюджетних видатків громади спрямовується на ці

цілі. Проте в 2022 році видатки на економічну діяльність громади практично знизилися до мінімуму.

Таблиця 2.7 - Аналіз окремих видатків з місцевого бюджету ** територіальної громади за 202* та 2022 роки.**

Стаття видатків	202*р	2022р	Різниця
Освіта	56,6	57,8	*.2
<i>У т.ч. видатки на загальну середню освіту</i>	50,9	52.*	*,2
<i>На дошкільну освіту</i>	2,8	2,7	-0,*
<i>На позашкільну освіту</i>	2,2	2,2	0
Загальнодержавні функції	*0.*	*5,3	5,2
<i>у т.ч. управління громадою</i>	9,0	*3,7	4,7
Духовний та фізичний розвиток	2,5	2,4	-0,*
Соціальний захист та соціальне забезпечення	0,5	*4	0,9
Економічна діяльність (будівництво)	*.*	0,0*	-.*,*
<i>у т.ч. будівництво</i>	0,*	0,0*	-0,*
<i>транспорт</i>	0,6	0	-0,6

Обмежена фінансова спроможність громади ускладнює можливість впровадження проектів, спрямованих на підтримку місцевого економічного зростання на її території. Таким чином, місцева влада повинна активізувати зусилля у пошуку партнерів для спільного фінансування таких ініціатив, залучаючи відповідні кошти з обласних та державних бюджетів, а також від грантодавців.

РОЗДІЛ 3

МЕХАНІЗМИ ТА ІНСТРУМЕНТИ ПІДВИЩЕННЯ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ПРИВАБЛИВОСТІ СІЛЬСЬКИХ ТЕРИТОРІЙ **** СІЛЬСЬКОЇ РАДИ

3.* Причини необхідності підвищення інвестиційної привабливості сільських територій.

Існує кілька причин, які визначають необхідність підвищення інвестиційної привабливості сільських територій Карпатського регіону:

Економічне оживлення: Залучення інвестицій сприяє створенню нових робочих місць та розвитку підприємництва в регіоні. Це може поліпшити економічну

ситуацію, зменшити безробіття та забезпечити умови для зростання доходів населення.

Інфраструктурний розвиток: Інвестиції сприяють поліпшенню інфраструктури, такої як дороги, енергетичні системи, та інші комунікації. Це важливо для забезпечення ефективної та стабільної роботи підприємств, а також забезпечення комфортних умов для життя мешканців.

Розвиток туризму: Сільські території Карпат мають великий потенціал для розвитку туризму. Інвестиції в готельно-ресторанний бізнес, розвиток рекреаційної інфраструктури та екологічної сфери можуть зробити регіон привабливішим для туристів.

Соціальний розвиток: Інвестиції можуть сприяти розвитку соціальних програм, освіти та охорони здоров'я на сільських територіях. Це допомагає у створенні сприятливих умов для життя та освіти, зокрема для молоді, і зменшенні відтоку населення від сільських до міських місцевостей.

Стале використання природних ресурсів: Інвестиції в сільські території Карпат можуть сприяти раціональному та сталому використанню природних ресурсів, збереженню екологічно чистого середовища та утриманню унікальних природних ландшафтів.

Аналіз інституційного оточення та соціально-економічного розвитку ***** громади визначив ряд характерних проблем, що впливають на її економіку. До цих проблем відносяться:

□ Несприятлива демографічна ситуація: Вона є результатом переважання населення громади у старших вікових групах, що негативно впливає на якість людського капіталу громади та його потенціал для активної економічної діяльності. Високий рівень безробіття та загроза втрати робочого потенціалу через можливість мобілізації частини населення та еміграції у пошуках роботи додатково ускладнюють ситуацію.

□ Недостатня якість освітніх послуг: Зважаючи на велику кількість невеликих населених пунктів у громаді та природні обмеження (гірська місцевість, обмежена транспортна доступність взимку), освітня мережа стає надто громіздкою (з *8 закладів), що створює значне фінансове навантаження на

місцевий бюджет (понад 75% усіх видатків у 2022 році). Крім того, громада стикається із дефіцитом кваліфікованих педагогічних кадрів, що погіршує якість освітніх послуг, зокрема, виражається у середньому балі ЗНО випускників та частці дітей, які не досягли необхідного рівня.

□ Стан інфраструктури, зокрема інженерних та транспортних мереж, виявляє високий рівень зношеності. Особливо це стосується інженерних комунікацій та низької якості місцевих доріг. Також слід відзначити відсутність ефективного транспортного зв'язку між різними населеними пунктами громади. Це призводить до обмеження можливостей для розвитку підприємництва на території громади, особливо в контексті розміщення виробництва, включаючи переселення підприємств з північних і східних регіонів нашої країни. Ускладнюючи цю ситуацію, обмежені фінансові ресурси громади перешкоджають належному фінансуванню заходів з модернізації місцевої інфраструктури. Крім того, розвиток високотехнологічних галузей, зокрема органічного тваринництва та переробки тваринницької продукції, обмежується проблемами у логістиці та відсутністю достатньої кількості потенційних інвестиційних площадок, які можуть задовольнити вимоги підприємців до якісних інженерних мереж і сучасних комунікацій.

□ Велика кількість нелегалізованої економічної діяльності серед жителів громади обумовлена недостатньою стимуляцією багатьох місцевих мешканців реєструвати свої підприємницькі зусилля у формі фізичної особи підприємця (ФОП). Це особливо стосується сфери надання туристичних послуг та сільського господарства. Внаслідок цього відбувається блокування потоку інвестицій у зазначені галузі, зменшується рівень екологічної безпеки території через діяльність відповідних суб'єктів господарювання, а також зростає ризик для безпеки споживачів. У зв'язку з цим місцевий бюджет терпить втрати в обсязі потенційних надходжень від секторів туризму та сільського господарства.

□ Сільськогосподарські господарства, які функціонують в одноманітних умовах, ведуть діяльність з низькою доданою вартістю, і це обумовлено майже повною відсутністю інфраструктури аграрного ринку. Також відсутня

інфраструктура для базової обробки, зберігання, логістики та маркетингу у самих виробників сільськогосподарської продукції - приватних селянських та фермерських господарств. Це призводить до зниження потенційних доходів фермерів та домогосподарств.

□ Недостатня взаємодія виробників сільськогосподарської продукції (ВПО) з соціальним, економічним та культурним середовищем громади породжує ряд нових викликів для місцевої влади і обмежує можливості повного використання потенціалу ВПО для економічного розвитку громади. Це особливо актуально в галузях, таких як туризм та рекреація, сільське господарство та торгівля.

3.2 Напрямки підвищення інвестиційної привабливості територіальної громади

***** територіальна громада має мету свого розвитку, яка полягає в створенні самостійного та різнофункціонального об'єкта з стійкою та збалансованою економікою. Громада прагне стати активним та взаємовідповідальним громадянським суспільством, а також створити комфортне сільське середовище, яке забезпечує високий рівень життя населення та сприяє розвитку суспільної та господарської діяльності.

На підставі результатів соціально-економічного аналізу, SWOT-аналізу та висновків, можна окреслити стратегію як основу для подальшого розвитку. Ця стратегія передбачає максимальне використання сильних сторін регіону та одночасне використання зовнішніх можливостей для досягнення поставлених цілей, а разом з тим вказати на місця залучення інвестиційних ресурсів.

Підвищення інвестиційної привабливості гірської територіальної громади може включати різноманітні напрямки та заходи. Можемо розглянути кілька можливих напрямків:

Розвиток туризму та рекреації: забезпечення якісної та розгалуженої туристичної інфраструктури; просування та маркетинг унікальних природних та культурних ресурсів регіону; створення атракцій та туристичних маршрутів.

Розвиток сільського господарства: підтримка фермерських господарств та сільських підприємств; впровадження сучасних агротехнологій та екологічних підходів; розбудова системи переробки, упакування та реалізації сільськогосподарської продукції.

Створення інвестиційної інфраструктури: розвиток транспортної мережі та зручних засобів пересування; будівництво та модернізація комунікацій (електромереж, водопостачання, каналізація); створення інноваційних технологічних парків чи бізнес-центрів.

Підтримка підприємництва: створення сприятливого підприємницького клімату та інвестиційного середовища; надання фінансової та консультативної підтримки для нових бізнес-проектів; формування бізнес-інкубаторів та підприємницьких спільнот.

Екологічна стійкість та збереження природи: заходи щодо охорони довкілля та збереження екосистем; впровадження енергоефективних та екологічних технологій; розвиток "зелених" ініціатив та проектів.

Освіта та розвиток людського капіталу: розбудова системи освіти та підвищення кваліфікації місцевого населення; програми підтримки та розвитку талановитої молоді; залучення фахівців та експертів для реалізації проектів.

Ці напрямки можуть взаємодіяти та підсилювати один одного для створення комплексного підходу до підвищення інвестиційної привабливості гірської територіальної громади.

При розробці стратегій сталого розвитку на місцевому рівні важливо керуватися шістьма основними принципами:

Бізнес являє собою джерело економічного розвитку.

Створення робочих місць визначає благополуччя громади і впливає на зростання як індивідуальних доходів мешканців, так і на розвиток загального суспільного продукту.

Місцева влада та громадські організації мають створювати умови для розвитку бізнесу.

Наявність розвиненої інфраструктури є ключовим елементом конкурентоспроможності громади.

Надання високоякісних послуг місцевою владою громаді та бізнесу є основою конкурентних переваг.

Ефективне управління містом або регіоном досягається через системний підхід до менеджменту (планування, організація, мотивація, контроль), використання місцевих ресурсів, співпрацю всіх зацікавлених сторін та розвиток тристоронніх партнерств.

Виходячи із вищенаведеного можемо запропонувати програму розвитку ***** територіальної громади на п'ятирічний період. Однією з ключових стратегічних цілей є "Створення економічно спроможної громади, яка є Карпатським центром гірського туризму на Львівщині" що дасть змогу залучати інвестиції на дану територію. Досягнення цієї мети передбачає впровадження ряду завдань та проектів, спрямованих на дві основні операційні цілі:

.. Економічно спроможна громада. Розвиток туристичної інфраструктури.

Розвиток сільського туризму та збереження історико-культурної спадщини.

*.2. Розвиток людського потенціалу.

Стратегія розвитку ***** територіальної громади має бути привязана до державної стратегії регіонального розвитку на той же період. Така державна стратегія була схвалена постановою Кабінету Міністрів України від 5 серпня 2020 року, за номером 695, під назвою "Про затвердження Державної стратегії регіонального розвитку на 202*-2027 роки". Також є враховано відповідність стратегії регіонального розвитку Львівської області на період з 202* по 2027 роки.

Державна стратегія регіонального розвитку визначає три ключові Стратегічні цілі:

Створення єдиної, згуртованої держави у соціальному, гуманітарному, економічному, екологічному, безпековому та просторовому аспектах.

Підвищення рівня конкурентоспроможності регіонів.

Розвиток ефективної багаторівневої системи управління.

Для досягнення мети стратегічного розвитку визначаються стратегічні та операційні цілі, а також визначаються завдання, необхідні для досягнення

соціально-економічного розвитку громади, що вказує на орієнтовні напрямки залучення інвестиційного капіталу. Стратегічні цілі мають визначати, які дії необхідно виконати для досягнення задуманого розвитку громади.

В таблиці 3.* розпишемо стратегічну ціль №* розділивши її на операційні цілі, завдання та проекти.

Таблиця 3. * - Операційні цілі, завдання та проекти стратегічної мети № *

Стратегічна ціль *. Економічно спроможна громада, Карпатський центр гірського туризму		
Операційні цілі	Завдання	Проекти
*	2	3
** Розвиток туристичної інфраструктури	*** Реконструкція транспортно-дорожньої мережі до туристичних об'єктів.	***.1 Капітальний, поточний ремонт доріг місцевого значення та комунальної власності в населених пунктах.
		***.2 Промоція туристично привабливих місць на території громади
		***.3 Облаштування паркінгу біля туристичних маршрутів.
		***.4 Відкриття нових туристичних маршрутів
		***.5 Капітальний ремонт комунальних доріг
	**2 Облаштування та проведення освітлення.	**2.* Облаштування та проведення вуличного світлення населених пунктів
**3 Облаштування вказівників до туристичних об'єктів.	**3.* Створення інформаційно-туристичних стендів та розміщення Qr-кодів на історико-культурних та туристичних об'єктах громади.	

	..4 Маркування туристичних маршрутів.	*.*.4.* Маркування туристичного маршруту «Росохацькі Полонини».
		..4.2 Маркування пішохідних туристичних маршрутів на ГК «Плай».
	..5 Створення нових вело та пішохідних маршрутів.	*.*.5.* Вело та пішохідний маршрут - еко-ферма «Плай»
		..5.2 Вело та пішохідний маршрут - до місця де бере свій початок річка Стрий
		..5.3. Пішохідний маршрут «Стежками Довбуша»
Продовження таблиці		
*	2	3
*.2. Розвиток, сільського туризму та збереження історико-культурної спадщини.	*.2.* Створення відпочинкових, розважальних та рекреаційних зон.	*.2.*.* Розвиток зеленого туризму
		.2..2 Створення дитячих майданчиків
		.2..3 Створення інклюзивної доріжки на дитячих майданчиках.
		.2..4 Будівництво байк-парку.
		.2..5 Будівництво катка для катання на ковзанах.
		.2..6 Створення еко-садиби
		.2..7 Створення гуртка різьбярства в місцевій школі.
		.2..8 Створення гуртка ліжникарства в місцевій школі.
*.3 Розвиток економіки	1.3.1. Створення підприємств	*.3.*.* Створення сімейних міні ферм
		.3..2 Створення агротуристичних підприємств
		.3..3 Створення підприємств по переробці с/г продукції
		.3..4 Створення фермерського господарства з вирощування овочів, фруктів та ВРХ.
		.3..5. Розвиток закладів харчування

Додатково, для досягнення другої стратегічної мети "Розвиток людського потенціалу" передбачено впровадження заходів, які визначені в таблиці 3.2

Таблиця 3.2 - Операційні цілі, завдання та проекти стратегічної мети № 2

Стратегічна ціль 2. Розвиток людського потенціалу		
Операційні цілі	Завдання	Проекти
2.*. Відкрита	2.*.*. Підтримка	2.*.*.*. Запровадження громадського бюджету

влада	громадських ініціатив та підвищення громадської активності	2.*.*.2. Створення громадської ради і ради підприємців громади	
		2.*.*.3. Створення молодіжної ради	
	2.*.2. Підвищення рівня комунікації в громаді	2.*.2.*. Інформування мешканців про рішення і плани діяльності громади	
		2.*.2.2. Налагодження конструктивного діалогу влади з мешканцями в електронних соціальних мережах	
		2.*.2.3. Розвиток системи надання публічних послуг, впровадження е-документообігу	
	2.*.3 Підвищення якості рівня освіти, медичного обслуговування та забезпечення культурних потреб жителів громади	2.*.3.*. Розробка плану оптимізації та надання освітніх послуг	
		2.*.3.2. Закупівля сучасного медичного обладнання для амбулаторії	
		2.*.3.3. Створення та проведення етно фестивалю	
	2.2. Комфортна громада	2.2.*. Розвиток спорту, підтримка здорового способу життя, зміцнення системи надання соціальних послуг	2.3.*. Організація гуртка гірсько-лижного спорту в опорній школі
			2.3.2. Організація футбольного гуртка у тісній співпраці з ФК «Скала»
2.2.2. Створення енергоефективної та безпечної громади		2.4.*. Впровадження ефективного енергоменеджменту та енергомоніторингу адмінбудівель в громаді	
		2.4.2. Започаткування шкільного курсу «Екологічна безпека громади» для старшокласників	
2.2.3. Створення позитивного іміджу громади		2.5.*. Розробка Бренду громади	
		2.5.2. Випуск сувенірної та промоційної продукції про громаду	
		2.5.3. Написання проекту міжмуніципального співробітництва про кооперацію з розвитку туризму та надання адмін послуг.	
		2.2.4. Модернізація інфраструктури та закладів гуманітарної сфери	2.2.4.* Модернізація приміщень
			2.2.4.2 Закупівля комп'ютерного обладнання
			2.2.4.3 Створення комунального підприємства
		2.2.4.4 Проведення робіт з благоустрою населених пунктів	

Ці заходи спрямовані на ефективне використання бюджетних ресурсів громади (завдання 2.*.*), підтримку розвитку підприємництва на місцевому рівні (завдання 2.*.* і 2.2.3) та модернізацію місцевої інфраструктури (завдання 2.2.2 і 2.2.4).

Основними цілями економічного розвитку, над досягненням яких активно повинна працювати громада протягом наступних трьох років, є:

- модернізація та розширення інфраструктури туризму з метою сприяння локальному економічному зростанню;
- підвищення рівня кваліфікації людського капіталу громади та розширення її людського потенціалу, шляхом стимулювання підприємницької ініціативи та формування сучасної підприємницької культури серед мешканців та підприємств громади;
- сприяння розвитку сільськогосподарської кооперації та підвищення ефективності використання наявного потенціалу сільського господарства.
- створення інвестиційної привабливості, особливо для підприємств, що релокуються, та активна промоція громади.

Програма включає перелік проектів, які утворюють логічно та хронологічно узгоджений комплекс заходів. Реалізація цих проектів дозволить досягти визначених цілей із залученням визначених людських, матеріальних і фінансових ресурсів.

Варто відзначити, що перелік проектів не є вичерпним і може бути розширений протягом реалізації Програми.

Таблиця 3.3 - Проєкт *- облаштування траси для квадроциклів

Назва проєкту	Проєкт *. Облаштування траси для квадроциклів
*	2
Номер і назва цілі / завдання стратегії, якому відповідає проєкт	*.*. Розвиток туристичної інфраструктури
Мета та завдання проєкту	Мета полягає в підвищенні ефективності використання туристичного потенціалу громади за допомогою привертання більшої кількості туристів та покращення якості та розширення спектру туристичних послуг. Завдання включають: *) організацію нового туристичного маршруту для лжипіншу та квадроциклінгу з гірської вершини Пікуй через села Гусне, Довжки до Тисовця; 2) надання безпечних для споживачів туристичних послуг на території громади, які не завдають шкоди екології; 3)

	створення інфраструктури для реалізації нових напрямків туристичних послуг.			
Територія, на яку проєкт матиме вплив	***** ТГ			
Групи, на які спрямований проєкт, та основні вигодоодержувачі проєкту.	Цільові аудиторії включають представників місцевого бізнесу, які висловлюють готовність надавати послуги з квадроциклінгу на території громади, а також існуючих та потенційних споживачів цих послуг. Крім того, до цільових груп входить ***** сільська рада. Кінцевими бенефіціарами є мешканці ***** територіальної громади.			
Продовження таблиці				
*	2			
Описання труднощів, які має на меті вирішити проєкт.	У сучасний час активні поїздки туристів на квадроциклах у різних гірських населених пунктах громади мають широку популярність. Однак у більшості випадків ця послуга надається фактично нелегально. Відповідні маршрути не мають належної маркування та облаштування, порушують екологічні стандарти і не враховують інтересів місцевого населення. Це породжує ряд проблем, від незручностей для мешканців громади до негативного впливу на довкілля та низького рівня безпеки для користувачів цієї послуги.			
Прогнозовані досягнення від впровадження проєкту (якісні і кількісні)	Сприяння активізації туристичної діяльності на території громади через підвищення популярності та підвищення рівня безпеки послуг з квадроциклінгу, що призвело до створення від 20 до 50 нових робочих місць у сфері туризму та суміжних галузях економіки. Залучено додатково до *00 тис. гривень інвестицій у туристичні та пов'язані із ними сектори економіки громади (громадське харчування, сільське господарство, транспорт і зв'язок, побутове обслуговування населення). Зменшено рівень тіньової економіки в галузі туристичних послуг на території громади, зокрема у сфері прогулянок на квадроциклах. Зросла репутація громади як одного з провідних центрів сучасного карпатського туризму.			
Основні заходи проєкту	Проведення консультацій з громадськістю для узгодження місця розташування майбутньої траси для квадроциклів та визначення вимог до її організації. Розробка проєктної документації для створення сучасної квадроциклів траси. Визначення кола зацікавлених учасників проєкту, які висловили готовність сприяти його фінансуванню, в тому числі через державно-приватне партнерство, міжмуніципальне співробітництво та надання грантових ресурсів. Облаштування квадроциклів траси відповідно до розробленої проєктної документації. Залучення підприємців до створення паркінгів та рекреаційних зон в прилеглих до траси територіях. Активізація рекламної кампанії для просування проєкту.			
Період реалізації проєкту	2023-2025 роки			
Орієнтовний обсяг фінансування, тис. грн	350,0			
у тому числі	2023р	2023р	2023р	Разом
• місцевий бюджет	50	50	0	*00
• інші джерела	50	*00	*00	250
Всього	*00	*50	*00	350

Ключові учасники проекту	***** сільська рада, Департамент економічної політики ЛОДА, Програма USAID «ГОВЕРЛА», інші грантові програми
--------------------------	--

Таблиця 3.4 - Проект 2 - стимулювання у громаді молодіжного підприємництва

Назва проекту	Проект 2. Стимулювання у громаді молодіжного підприємництва
*	2
Мета та завдання проекту	Стратегічна ціль 2. Розвиток людського потенціалу
Територія, на яку проект матиме вплив	Мета полягає в активізації участі молоді в економічному житті громади та зменшенні відтоку молодих кадрів. Завдання включають: Підвищення рівня підприємницької активності серед молоді. Удосконалення вікової структури населення громади. Зменшення частини підприємницької діяльності, що проводиться на території громади нелегально. Інтеграція молодих представників громадських організацій у економічне та підприємницьке середовище громади.
Територія, на яку проект матиме вплив	***** ТГ
Групи, на які спрямований проект, та основні вигодоодержувачі проекту.	Цільові групи проекту включають молоде населення громади та представників громадських організацій, місцевий бізнес та Козівську сільську раду. Кінцевими бенефіціарами є мешканці ***** територіальної громади.
Описання труднощів, які має на меті вирішити проект.	Вікова структура населення громади відзначається тим, що приблизно 60% складають представники старшої вікової групи. Це в значній мірі обумовлено відтоком молоді, оскільки на території громади високий рівень безробіття серед працездатного населення, який становить близько 40%. Як наслідок, молоді люди не можуть повноцінно реалізувати свій підприємницький потенціал. Ситуацію ускладнює поширена практика здійснення окремих видів підприємницької діяльності в нелегальний спосіб, таких як надання послуг розміщення туристів, збирання та продаж плодів, ягід і грибів, лісозаготівельні роботи тощо. Крім того, висока мобільність молоді є додатковим чинником міграції у великі міста та за кордон.
Прогнозовані досягнення від впровадження проекту (якісні і кількісні)	Спостерігається збільшення підприємницької ініціативи серед молоді громади. Розроблено моделі бізнесу для підтримки розвитку підприємництва серед молоді у ключових галузях місцевої економіки. Кількість фізичних осіб-підприємців у громаді зросла на 20%, і самозайнятість молоді збільшилась. Зафіксовано зменшення рівня безробіття серед молоді громади на *0%, а також створено до 50 нових робочих місць у стратегічно важливих секторах економіки: туризм, торгівля, сільське господарство тощо. Більше 30% підприємців, які раніше працювали нелегально, офіційно зареєструвалися як фізичні особи-підприємці. Привернуто додаткові інвестиції у розмірі *00 тис. гривень для підтримки підприємницьких ініціатив на території громади. Рівень власних надходжень до місцевого бюджету зріс на *0%. Не менше 20% молодих представників підприємницької

	діяльності облаштовані в економіку громади як підприємці або наймані працівники.			
	Продовження таблиці			
*	2			
Основні заходи проекту	<p>Визначення круга організацій, які мають потенціал для участі в фінансуванні проекту та визначення його можливих експертів.</p> <p>Створення бази даних потенційних учасників проекту та проведення з ними мотиваційних інтерв'ю.</p> <p>Проведення 5 освітніх семінарів для учасників проекту з метою ознайомлення з актуальними проблемами та основними механізмами розвитку сучасного молодіжного підприємництва, а також забезпечення їх базовими знаннями зі стратегічного планування бізнесу, фінансового обліку, інвестування, маркетингу і т.д.</p> <p>Проведення 5 тренінгів для учасників проекту з метою визначення пріоритетних напрямків розвитку молодіжного підприємництва в громаді та створення типових бізнес-моделей для кожного з них.</p> <p>Організація 5 профорієнтаційних екскурсій на підприємства Львівщини для учасників проекту.</p> <p>Учасники проекту розроблять модельні бізнес-плани для своїх потенційних підприємств та отримають коучинговий супровід від експертів та менторів, залучених до проекту.</p> <p>Заснування молодіжної ради підприємців при сільській раді.</p>			
Період реалізації проекту	2023-2025 роки			
Орієнтовний обсяг фінансування, тис. грн	350,0			
у тому числі	2023р	2023р	2023р	Разом
• місцевий бюджет	*50	*50	200	500
• інші джерела	300	300	300	900
Всього	450	450	500	*400
Ключові учасники проекту	***** сільська рада. Департамент економічної політики ЛОДА. Програма USAID «ГОВЕРЛА», інші грантові програми			

Таблиця 3.5 - Проект 3 - створення сільськогосподарського кооперативу виробників тваринницької продукції

Назва проекту	Проект 3. Створення сільськогосподарського кооперативу виробників тваринницької продукції
*	2
Мета та завдання проекту	Формування та підтримка сільського туризму з метою збереження історико-культурної спадщини.
Територія, на яку проект матиме вплив	<p>Мета: Підтримка розвитку потенціалу тваринництва та створення конкурентоспроможної тваринницької продукції з високою доданою вартістю.</p> <p>Завдання:</p> <p>Формування кооперативу з виробництва тваринницької продукції (м'яса, молока, сирів тощо) серед сільськогосподарських виробників громади.</p> <p>Заохочення мешканців громади займатися товарним тваринництвом відповідно до законодавства та активізація зусиль з впровадження переробки тваринницької продукції на місцях.</p> <p>Сприяння розвитку крафтових продуктів та екоферм на території громади.</p>
	Продовження таблиці

*	2			
Територія, на яку проєкт матиме вплив	***** ТГ			
Цільові групи проєкту та кінцеві бенефіціари проєкту	Цільові групи: жителі громади, які займаються тваринництвом; підприємці, готові інвестувати у галузь переробки продукції харчування; ***** сільська рада. Кінцеві бенефіціари: мешканці ***** територіальної громади.			
Опис проблеми, на вирішення якої спрямований проєкт	Велика частина мешканців громади займається сільськогосподарською діяльністю в галузі тваринництва, але ця діяльність характеризується низькою доданою вартістю, переважно в особистих господарствах населення. Така ситуація призводить до зниження ефективності тваринництва, обмежує рівень його товарності і перешкоджає розвитку переробних підприємств. Зазначено, що місцевому населенню не надаються достатні стимули для легалізації своєї тваринницької діяльності через відсутність значущих переваг. Це призводить до неповного використання потенціалу розвитку тваринництва в громаді та втрат надходжень до місцевого бюджету. Також вказується на проблему дрібних сільгоспвиробників у громаді, яку можна вирішити шляхом створення кооперативу, що стикається з низькою конкурентоспроможністю на аграрному ринку регіону через недостатньо розвинуту інфраструктуру первинної переробки, зберігання, транспортування, логістики і маркетингу.			
Очікувані результати від реалізації проєкту (кількісні і якісні)	Вдосконалено логістику тваринницької галузі шляхом створення у громаді інфраструктури для зберігання сировини, заготівлі, переробки та маркетингу продукції. Збільшилась ефективність сільського господарства громади, призвівши до зростання обсягу її внесків у місцевий бюджет на *0%. Розкрилися нові аспекти сільськогосподарської діяльності, включаючи органічне тваринництво і сироваріння. Спостерігалася диверсифікація економічного розвитку громади та її часткова детінізація. Кількість фермерів, які займаються тваринництвом на території громади, зросла на 20%. Підвищено кількість робочих місць у виробництві та переробці сільськогосподарської продукції на *5%. Зафіксовано зростання попиту на сільськогосподарську продукцію, вироблену в громаді. Збільшено доходність малих сільськогосподарських виробників, які займаються тваринництвом на території громади, на *0%.			
Основні заходи проєкту	Створення бази даних потенційних учасників проєкту. Організація заходів та проведення навчань зі створення кооперативів та переваг легальної діяльності в галузі тваринництва та переробки тваринницької продукції. Познайомлення учасників проєкту з успішним досвідом функціонування тваринницьких кооперативів в Україні та за кордоном. Об'єднання виробників тваринницької продукції, які працюють на території громади, в кооператив. Надання їм методичної, організаційної та фінансової підтримки для створення необхідної матеріально-технічної бази кооперативу. Супровід діяльності кооперативу у сферах маркетингу, логістики та впровадження нових методик.			
	Продовження таблиці			
*	2			
Період реалізації проєкту	2023-2025 роки			
Орієнтовний обсяг фінансування, тис. грн	350,0			
у тому числі	2023р	2023р	2023р	Разом

• державний бюджет	0	50	*00	*50
• обласний бюджет	50	50	50	*50
• місцевий бюджет	*00	50	50	200
• інші джерела (кошти грантодавців і приватних інвесторів)	50	*50	200	400
Всього	200	300	400	900
Ключові учасники проекту	***** сільська рада. Департамент АПК ЛОДА. Програма USAID «АГРО», інші грантові програми			

Як бачимо що для реалізації вказаних трьох проектів. власних коштів не буде вистачати. Потрібно залучати інвесторів з коштами понад *500 тис.грн.

Перш ніж розпочати будь-який проект, важливо провести аналіз потреб та можливостей громади, враховуючи думку мешканців. Також важливо взаємодіяти з місцевими підприємцями, органами влади, та іншими зацікавленими сторонами для забезпечення успішності інвестиційних проектів.

3.3 Результативність інвестицій у розвитку територіальної громади

Фінансові засоби в територіальних громадах генеруються шляхом надходжень із внутрішніх джерел, таких як прибуток від господарської діяльності, а також із зовнішніх джерел, таких як державна підтримка.

Для покращення фінансового становища в територіальних громадах України необхідно постійно удосконалювати підходи до державного регулювання інвестиційної діяльності та вдосконалювати фінансове та нормативне забезпечення. Державне регулювання представляє собою набір інструментів, якими відповідні державні органи, в межах своєї компетенції та на підставі законодавства, впливають на функціонування різних сфер суспільного життя. Регулювання інвестиційної діяльності здійснюється з метою втілення економічної, науково-технічної та соціальної політики, враховуючи цілі розвитку України, державних та регіональних програм розвитку економіки, а також обсягів фінансування інвестиційної діяльності, як передбачено у державних та місцевих бюджетах.

Ефективність інвестицій у розвиток територіальної громади можна оцінити за декількома ключовими характеристиками. Важливо враховувати різні аспекти

економічного, соціального та екологічного розвитку. Нижче подано деякі критерії для оцінки ефективності інвестицій:

Економічний розвиток:

Виробнича активність: Зростання обсягів виробництва та підприємницької активності.

Створення робочих місць: Кількість нових робочих місць, які були створені завдяки інвестиціям.

Збільшення ВВП: Зростання обсягів валового внутрішнього продукту (ВВП) територіальної громади.

Соціальний розвиток:

Освіта та здоров'я: Покращення доступу до освіти та медичних послуг, розвиток культурних та спортивних ініціатив.

Зменшення безробіття: Збільшення рівня зайнятості та зменшення безробіття.

Житлова інфраструктура: Розвиток і покращення житлової інфраструктури, включаючи доступність житла та інші житлові умови.

Інфраструктура та транспорт:

Розвиток транспортної інфраструктури: Збільшення ефективності та доступності транспортних засобів.

Інновації в технічних рішеннях: Впровадження технологічних інновацій для поліпшення інфраструктури.

Екологічна стійкість:

Екологічна безпека: Збереження природних ресурсів та зменшення негативного впливу на навколишнє середовище.

Використання відновлювальних джерел енергії: Перехід до використання енергії з відновлювальних джерел.

Управління та губернанс:

Ефективність управління: Покращення системи управління та губернансу на рівні територіальної громади.

Участь громадян: Залучення місцевого населення до прийняття рішень та реалізації проектів.

Фінансова стійкість:

Залучення інвестицій: Здатність територіальної громади залучати нові інвестиції та ресурси.

Збалансованість бюджету та здатність громади забезпечувати свої потреби.

Оцінка ефективності інвестицій у розвиток територіальної громади повинна бути комплексною та враховувати потреби та пріоритети самої громади, а також забезпечити довгострокові позитивні результати для всіх її членів.

ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ

На основі проведеного аналізу та оцінки інвестиційної привабливості ***** територіальної громади можна зробити наступні висновки:

Інвестиційна привабливість означає можливість вкладення капіталу з метою подальшого його зростання або можливості здійснення інвестицій в сфері ведення, підтримки чи збереження чого-небудь. Аналіз різних наукових підходів до оцінювання інвестиційної привабливості сільських територій дозволяє визначити її як складний комплекс інвестиційних ресурсів,

сполучених з можливостями, засобами та умовами їх залучення і використання у сфері інвестиційної діяльності територіальної громади.

Фактори, що мають визначальний вплив на інвестиційну привабливість, можна класифікувати як внутрішні позитивні, внутрішні негативні, зовнішні позитивні та зовнішні негативні. Оскільки інвестиційна вартість передбачає розрахунок вартості певної території для конкретного інвестора в залежності від його індивідуальних інвестиційних вимог, уподобань та обставин, виявляється важливий зв'язок між інвестиційним потенціалом, інвестиційною вартістю та факторами впливу зовнішнього та внутрішнього середовища.

Крім того, цей взаємозв'язок стає ключовим в аналізі інвестиційного ринку, де розуміння внутрішніх і зовнішніх факторів, які визначають привабливість сільських територій для інвесторів, є вирішальним для прийняття стратегічних рішень. Це підкреслює важливість вивчення впливу обставин, які перебувають поза контролем територіальної громади, а також внутрішніх факторів, що можуть бути адаптовані для забезпечення максимальної інвестиційної привабливості.

Люди виступають основним стимулом для продуктивної спроможності громади, і це визначає перспективи економічних змін.

Люди продовжують проживати у конкретній місцевості, коли тут є належна робота, доступне житло, безпека, затишок і комфорт. Вони від'їжджають з цього місця, якщо вони знаходять кращу альтернативу - кращі умови проживання, побуту та можливості працевлаштування.

Демографічні тенденції становлять критичну основу для прийняття управлінських рішень з планування розвитку територіальних громад.

У громаді відсутні великі компанії, які могли б забезпечити значну кількість робочих місць для місцевого населення. Головні роботодавці або входять до сфери бюджету, або мають окремі підрозділи на території громади, проте офіційно тут не зареєстровані. Середня заробітна плата в громаді становить 8 тисяч гривень, що ледь перевищує 60% від середньої зарплати в області. Важливо відзначити, що в громаді існує значний рівень тіньової зайнятості.

Природні та рекреаційні ресурси визначають структуру території громади. Значну частину цієї території займають лісовкриті площі (65,2%). Сільськогосподарські землі становлять лише третину всіх земель громади, і серед них рілля охоплює близько 40% (*2,3% від загальної площі), а сіножаті та пасовища - по 30,5% (9,7% від всіх земельних ресурсів). Велика кількість сіножатей і пасовищ створює сприятливі умови для розвитку тваринництва, зокрема органічного, що підтримує відсутність значних забруднювачів повітря та ґрунту в громаді.

Економіка громади є недостатньо диверсифікованою, оскільки її основу складають торгівля, лісове господарство і туристично-рекреаційна сфера, зокрема послуги з розміщення туристів.

В роботі наведено SWOT-матрицю, яка допомогла визначити взаємодію між "внутрішніми" аспектами (сильні та слабкі сторони) та "зовнішніми" факторами (можливості та загрози), які мають стратегічне значення для громади.

На основі цього описано розвиток територіальної громади через різні сценарії. Сценарій визначається як послідовність подій, що можуть відбутися в майбутньому з високим рівнем ймовірності за певних умов. Ці умови або фактори можуть бути як зовнішні, так і внутрішні.

Фінансова спроможність територіальної громади ***** сільської ради характеризується рівнем її фінансового забезпечення та здатністю забезпечити функціонування та розвиток громади. Основні аспекти, які визначають фінансову спроможність громади, включають:

Бюджетні надходження: Витрати та ефективність управління: Інвестиційна активність: Економічний потенціал: Стратегії розвитку:

Враховуючи ці аспекти, аналіз фінансової спроможності допомагає визначити стійкість та можливості розвитку територіальної громади ***** сільської ради.

Існує кілька причин, які визначають необхідність підвищення інвестиційної привабливості сільських територій Карпатського регіону:

Економічне оживлення: Інфраструктурний розвиток: Розвиток туризму:
Соціальний розвиток: Стале використання природних ресурсів.

На підставі результатів соціально-економічного аналізу, SWOT-аналізу та висновків, окреслено стратегію як основу для подальшого розвитку. Ця стратегія передбачає максимальне використання сильних сторін регіону та одночасне використання зовнішніх можливостей для досягнення поставлених цілей, а разом з тим вказати на місця залучення інвестиційних ресурсів.

Підвищення інвестиційної привабливості гірської територіальної громади може включати такі напрямки та заходи:

Розвиток туризму та рекреації: Розвиток сільського господарства: Створення інвестиційної інфраструктури: Підтримка підприємництва: Екологічна стійкість та збереження природи: Освіта та розвиток людського капіталу.

Ці напрямки можуть взаємодіяти та підсилювати один одного для створення комплексного підходу до підвищення інвестиційної привабливості гірської територіальної громади.

В роботі запропонована програма розвитку ***** територіальної громади на п'ятирічний період. Однією з ключових стратегічних цілей є "Створення економічно спроможної громади, яка є Карпатським центром гірського туризму на Львівщині" що дасть змогу залучати інвестиції на дану територію. Досягнення цієї мети передбачає впровадження ряду завдань та проектів, спрямованих на дві основні операційні цілі:

*. Економічно спроможна громада. Розвиток туристичної інфраструктури.
Розвиток сільського туризму та збереження історико-культурної спадщини.

2. Розвиток людського потенціалу.

Для досягнення мети стратегічного розвитку визначаються стратегічні та операційні цілі, а також визначаються завдання, необхідні для досягнення соціально-економічного розвитку громади, що вказує на орієнтовні напрямки залучення інвестиційного капіталу. Стратегічні цілі мають визначати, які дії необхідно виконати для досягнення задуманого розвитку громади.

Програма включає перелік проектів, які утворюють логічно та хронологічно узгоджений комплекс заходів. Реалізація цих проектів дозволить досягти

визначених цілей із залученням визначених людських, матеріальних і фінансових ресурсів.

Варто відзначити, що перелік проектів не є вичерпним і може бути розширений протягом реалізації Програми.

Для реалізації вказаних трьох проектів власних коштів не буде вистачати. Потрібно залучати інвесторів з коштами понад *500 тис.грн.

Ефективність інвестицій у розвиток територіальної громади оцінюється за декількома ключовими характеристиками. Важливо враховувати різні аспекти економічного, соціального та екологічного розвитку. Критерії для оцінки ефективності інвестицій:

Економічний розвиток: Соціальний розвиток: Інфраструктура та транспорт: Екологічна стійкість: Управління та губернанс: Фінансова стійкість: Залучення інвестицій.

Оцінка ефективності інвестицій у розвиток територіальної громади повинна бути комплексною та враховувати потреби та пріоритети самої громади, а також забезпечити довгострокові позитивні результати для всіх її учасників.

СПИСОК ВИКОРИСТАНІ ЛІТЕРАТУРИ

1. Баканов, М.І., Шеремет Д. Економічний аналіз: ситуації, тести, приклади, завдання, вибір оптимальних рішень, фінансове прогнозування: Фінанси і статистика, 20*2 . 656 с.
2. Бережна І.Ю. Теоретико-економічні підходи до обґрунтування змісту інвестиційного потенціалу. Держава та регіони. Серія: Економіка та підприємництво. 20*0. №6. С. 253 – 258
3. Боголіб М.А. Міжнародний досвід забезпечення соціально-економічних потреб територіальних громад. Економічний вісник університету. 20*6. Випуск № 3*/*. С.*26-*29. URL: http://oaji.net/articles/20*7/*900-*50394*897.pdf.
4. Вірянська О.В. Оцінка інвестиційної привабливості [Електронний ресурс]. Режим доступу до ресурсу: <https://nau.edu.ua/ua/>.

5. Ворсовський О. В. Фінансовий потенціал інвестиційної діяльності підприємств України. Економіка та держава. – К., 20*5. № 6. С. 59–62.
6. Гуляєва Н. М., Рябченко Н.К. Сутнісні ознаки інвестиційної привабливості підприємства: факторна природа формування. Вісник Запорізького національного університету. №*(3). 20*2. С. 22-28.
7. Гунько В. І. Фактори та показники формування інвестиційної привабливості підприємств [Електронний ресурс]. Фінансовий простір. 20*3. Режим доступу до ресурсу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Fin_pr_20*3_*_*8.
8. Дзеніс В.О., Шестакова О.А. Міжнародна інвестиційна привабливість підприємства [Електронний ресурс]. Світове господарство і міжнародні економічні відносини. 20*7. Режим доступу до ресурсу: http://www.market-infr.od.ua/journals/20*7/5_20*7_ukr/6.pdf.
9. Зелінська О.М., Галазюк Н.М. Теоретичні засади визначення інвестиційної привабливості вітчизняних підприємств в умовах сучасних євроінтеграційних процесів [Електронний ресурс]. Глобальні та національні проблеми економіки. 20*8. Режим доступу до ресурсу: http://globalnational.in.ua/archive/22-20*8/*2.pdf.
10. Жихор О.Б. Москвич М.М. Інвестиційна привабливість підприємства як об'єкт управління. Режим доступу: file:///C:/Users/Информатики/Downloads/25*3*-43559-*-PB.pdf
11. Закон України «Про інвестиційну діяльність». [Електронний ресурс]. Режим доступу: http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=*560-*2&print=*
12. Івахненко В.М. Курс економічного аналізу: Навч. посібник/ В.М. Івахненко. 5те вид., виправл. та доповн.. К.: Знання, 20*2. 26* с
13. ***** СІЛЬСЬКА ТЕРИТОРІАЛЬНА ГРОМАДА Львівська область ПРОГРАМА МІСЦЕВОГО ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ http://amer.org.ua/wp-content/uploads/2022/*2/.pdf
14. Козіна В, «Формування спроможних територіальних громад, Держслужбовець, травень, 20*5/№ 5 [Електронний ресурс]. Режим доступу: https://i.factor.ua/ukr/journals/ds/20*5/may/issue-5/article-7879.html

15. Коренюк П., Копил О. Концептуальні підходи та методи визначення інвестиційної привабливості національної економіки [Електронний ресурс] Економічний часопис Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки. 20*8. Режим доступу до ресурсу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/echcenu_20*8_2_*0.
16. Короткова О. В. Інвестиційна привабливість підприємства та методики її оцінювання. Ефективна економіка. 20*3. № 6. Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/efek_20*3_6_54.
17. Крамаренко К. М. Інвестиційна привабливість підприємства та методичні підходи до її визначення [Електронний ресурс] Причорноморські економічні студії. 20*6. Режим доступу до ресурсу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/bses_20*6_*0_22.
18. Кривов'язюк І.В. Інвестиційна діяльність підприємства: сутність, методика аналізу та шляхи підвищення її ефективності [Електронний ресурс] Науковий вісник Херсонського державного університету. Сер.: Економічні науки. 20*8. Вип. 3*. С. 83-90 Режим доступу до ресурсу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvkhdu_en_20*8_3_*9.
19. Куценко Т., Сіренко Я. Забезпечення фінансової спроможності територіальних громад як пріоритет децентралізації управління. URL : http://ir.kneu.edu.ua/bitstream/20*0/30350*/MO_20*9_7.pdf
20. Макух Т. О. Інвестиційний потенціал як фактор підвищення ефективності використання фінансових ресурсів. Вісник Національного університету водного господарства та природокористування. Сер. Економіка : зб. наук. пр. 20*5. Вип. * (4*). С. *75–*86.
21. “Методика інтегральної оцінки інвестиційної привабливості підприємств та організацій”, затверджена Наказом Агентства з питань запобігання банкрутству підприємств та організацій “22 від 23.02.*998 р. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://www.zakon.rada.gov.ua>
22. Мешков А. В., Ментель О.Ю. Удосконалення інструментів оцінки інвестиційної привабливості підприємства у відповідності до сучасних

- проблем ринку і змін чинного законодавства. Проблеми економіки. 20*4. № 4. С. 298-304.
23. Михайлів Г. Фінансова спроможність соціально-економічного розвитку регіональних суспільних систем. Економічний аналіз. №7. 20*0. с. 97-99.
24. Нечитайло І.П. Аналіз сучасних підходів до визначення інвестиційного потенціалу регіону. Финансовые рынки и ценные бумаги. 20*0. №24. С. *3 – *9.
25. Офіційний сайт ***** сільської ради: веб-сайт. URL <https://kozivskagromada.gov.ua/>
26. Панков С. А. Аналітичні підходи до оцінки інвестиційної привабливості підприємства. Вісник Хмельницького національного університету. 20*4. № 2, Т.3. С. 65–68.
27. Прес-центр ініціативи «Децентралізація», У великих громадах більше можливостей: експерти проаналізували бюджети 665 ОТГ за 20*8 рік [Електронний ресурс]. Режим доступу: https://decentralization.gov.ua/news/*0649.
28. Прес-центр ініціативи «Децентралізація», Результати фінансової децентралізації за *0 місяців 20*8 року – експертний аналіз, [Електронний ресурс]. Режим доступу: https://decentralization.gov.ua/news/*0*97.
29. Про затвердження плану заходів Уряду з реалізації нового етапу реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні на 20*9-202*р.р.: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 23 січня 20*9 р. № 77-р. рр. [Електронний ресурс]. Режим доступу: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/77-20*9-p
30. Саєнко П. Теоретичні засади формування стратегії розвитку об'єднаної територіальної громади. Економіка і суспільство. 20*6. Вип. 7. URL: http://www.economyandsociety.in.ua/journal/7_ukr/*00.pdf.
31. Сегварі П., Р. Моркунайте. Інституційне забезпечення інвестиційно-інноваційного розвитку територій: зарубіжний та український досвід. Київ: КІС 2008. **2 ст.

- 32.Соболева Г.Г. Сутність управління інвестиційною привабливістю підприємства [Електронний ресурс]. Східна Європа: економіка, бізнес та управління. 20*8. Режим доступу до ресурсу: http://www.easterneuropeebm.in.ua/journal/*7_20*8/62.pdf.
- 33.Соціальна інфраструктура на шляхах реформування місцевого самоврядування : кол. моногр. / Новіков В. М. та ін. ; за наук. ред. д.е.н., проф. В. М. Новікова ; д.е.н. (хабілітованого), проф. Здіслава Сіройча. Київ – Варшава, 20*8. 43* с.
- 34.Стратегічне планування місцевого розвитку. Практичний посібник / [Берданова О., Вакуленко В.]; Швейцарсько-український проект «Підтримка децентралізації в Україні – DESPRO. Київ : ТОВ «Софія-А». 20*2. – 88 с
- 35.Урванцева С. В. Інвестиційна привабливість підприємства: сутність та фактори її формування. Молодий вчений. 20*4. № 7(2). С. 85-89.
- 36.Федоренко В. Г. Основи інвестиційно-інноваційної діяльності : навч. посіб. К. : Алерта, 20*4. 43* с.
- 37.Юрик Н., Маслянюк Б. Кадрове забезпечення публічної влади: проблеми та перспективи // Матеріали І міжрегіональної науково-практичної конференції «Проблеми публічного управління та адміністрування на регіональному рівні», 2* травня 20*9 року. Т.: ТНТУ, 20*9. С. 90.
38. Юрик Н.Є., Маслянюк Б.М. Особливості управління соціально-економічним розвитком об'єднаних територіальних громад. Теоретичні та практичні питання узгодження інтересів розвитку територіальної системи: матеріали Всеукраїнської науково-практичної інтернет-конференції (Харків, 3* жовтня 2020 р.). Харків: ХНУ імені В.Н. Каразіна. 2020. С. 202-205.